I. 614.
a. 8.

Nõia=weske.

Tõsine ning õpetlik lugu, kus nõidade ja kodukäijate saladus ilmsiks tuleb.

Eestikeelde toimetanud

Head sõbrad.

Tallinnas.
Trüktitud M. Tõnissoni tuluga.

Nõia-weske.

Tõsine ning õpetlik lugu, kus nõidade ja kodu-käijate saladus ilmsiks tuleb.

Eestikeelde toimetanud

Head sõbrad.

SIC. SOC. STUD.
+ESTONORUM.+
DORPATENS.

Trükitud M. Tönissoni kuluga.

Дозволено Цензурою. — Дерптъ, 10-го Октября 1889.

Trükitud H. Mathiesen'i kirjadega Tallinnas 1890.

Nõia-weske.

Reini jõe parempoolse mägede peal, Wisperi oru ligidal, on koht mida weel wäga wähe tuntakse. Rahwas nimetab teda „Suure tamme ümbruseks".

Kui ümberkaudne mets ärarainuti, et laastatud maad põlluks teha, ei julgenud puuraijujad mäe harjal kaswawat määratumat suurt tamme mitte puutuda. Nõnda oli ta seisma jäenud ja seisab praegugi, ehk ader endise metsa asemel küll juba mitmed aastakümned maad ümber tuhnib.

Puu oli tuule ja tormiga wõideldes wäga tugewaks kaswanud. Kõrge seisukoha ja määratu suuruse pärast oli ta ümberkaudse rahwale teejuhiks.

„Suure tamme ümbruses" käisiwad palju teesid üksteisest läbi, ja igaüks, kes mõnda teed mööda tuli, oli harjunud ikka tamme juurde wälja minema.

Sagedaste kuuldi üteldawat: „Ahah, suur tamm on seal! Nüid saan ma ikka õige tee peale." Aga palawal päewadel kuuldi tihti õhkamist: „Piaks ma ometi juba suure tamme juurde jõudma!"

Kui rändaja wiimaks oma pale higi sees kõrgustiku peale oli jõudnud, sai tema waew ülitoreda nähtuse läbi rohkeste tasutud. Tiheda

leheliſe puu all puhkades wõis ta kaugele üle näguſa maakoha waadata ja looduſe iluſt rõemustada.

Reini jõe orgu ei nähtud ſealt mitte. Selleſt üle paistis Hunsrükki minew tee, mille taga ſinine kõrgustik ſilmaringi piiriks oli; tema alumine ſerw aga nii ligi paistis, nagu ulataks aaſade ja metſade wahel olewaid külaſid käega katſuma.

Siitpoolne maakoht oli ſealtpoolſega nii wäga üheſugune, et igaüks, kes ſeda ſelgeste ei teadnud, kõiki orguſid ja kõrgustikkuſid üheks pidas.

Ainult Wisperi org, mille kuriſtikkudeſſe ja kõrwaliſte orgudeſſe meie kõrgustiku pealt wõis waadata, awaldas ſelle lõbuſa koha kõrwal iſemoodi olekut.

Siin oli nii järſk mäerind ja niiſugune ſalaline metſarägaſtik, nagu ſeda naljalt leida ei ole. Sagedaſte mitme penikoorma rändamiſe järele alles ſaadi mõne inimeſe elumaja juurde, oli ſee wana ſammeldanud weske, metſawahi maja ehk paar ſawionnikeſt maha langenud losſi waremete ääres.

Näituſeks all metſa ääres olewaſt kirikuſt kuni metſahärra toreda walge majani, mis mõne tunni kauguſel ülewalt metſarägaſtikuſt wälja paistis, ei näinud rändaja ühtegit inimeſe urtſikut. Selle wastu kuulis ta, iſeäranis külmal

talwel, orgudes huntisid huluwat, kes Prantsuse maalt üle külmetanud Reinijõe siia tuliwad.

Endisel ajal oli siin nurkas palju rohkem inimesi elanud ja oli ta ritteridele ning munkadele asupaigaks olnud. Metsa peidus leitakse nimelt palju lossiwaremeid. Isegi Nassau krahwidel ja härtsogidel oliwad siin oma kõige wanemad sugukonna lossid. Metsa ääres aga oli palju kloostrisid, millest kaks tänase päewani kaunis korras seisawad. Teine nendest oli meie kõrgustiku ühe külje poolt näha. Sealt alustas jälle nägus org lokkawa põldudega, haljendawa aasadega, aidadega ning hulga küladega; üksnes mäeahelikud oliwad metsaga kaetud. Külade keskel oli klooster.

Üksik ratsanik sõitis „suurest tammest" mööda kloostri poole. Kui ta puu juurde jõudis, pidas ta järsku hobuse paigal ja waatas uuriwal pilgul Wisperi metsa kauugele ulatawa nurga peale, mis waewalt sada sammu „suurest tammest" eemal oli.

Nähtuse ilu ei tahtnud see mees mitte maitseda. Selleks oliwad tee ja maakoht temale liig tuttawad. Tema oli juba kolmkümmend aastat siin kohtas tegew arst, doktor Tugi. Nähtuse üle rõemustamiseks oleks ka ilm pidanud kaunim olema.

Sügisine torm kihutas mässawa wäega üle warjuta kõrgustiku ja puistas wiimsed lehed tamme küljest maha. Ratsanikule löi tema

mantli krae plakſudes wastu nägu, ja ta hobune wõis ennaſt waewalt otſekohe hoida.

„He! Holla!“ hüidis tohter mitu korda päris karu healega mäe pealt alla ja näitas käega.

Wiimaks ometi nähti teda kuuldud ning tuntud olema. Seſt noor, ſirge poiſs kitſas, roheliſes metſawahi riides, tuli metſaſt wälja ja ſammus otſekohe tohtri juurde. Suur koer kõndis tema kannul.

Kui noormees nii ligidalle tuli, et juba sõnu kuulda wõis ja teretades mütſi kergitas, ütles tohter: „Noh, kuidas käſi käib, tulewane ülem metſahärra? Kas koduſt lahkumiſel piſarad ſilma tuliwad? Mis teewad ſinu ſeitſe kauniſt õde? Kuidas käib õrna ema käſi? Kas ta mõtleb weel mõnikord wana lustiliſe doktor Tugi peale? Mis ta ſelle kohta on ütelnud, et mina nüid wanaks olen jäenud? Mis teeb iſa? Kas ta ikka alles oma wana tubakat ſuitſutab, wõi on ta juba ſeda proowinud, mis mina temale ſaatſin?“

Noor mees naeris ſelle küſimiſe koorma üle. Wastata ei ſaanud ta aga mitte, ſeſt tohter küſis jälle: „Kus jänesſed on? Kas Teil jälle õnnetus on olnud, ülem jäägrimeiſtri härra?“

Tohter heitis noore mehega hea meelega nalja, kes muidugi mitte harjunud küttide kõrwa ei wõinud astuda, keda aga teiſed ſiiski alati hea meelega ühes jahi peale wõtſiwad.

Metsawaht läks näust punaseks ja pomises oma wabanduseks midagit metsawargatest, kelle jälgede peal ta olla.

Tohtri teraw kõrw oli tormist hoolimata oma noore sõbra tasast könet kuulnud. Tema naerulik nägu läks tõsiseks.

„Ma olen kuulnud, et „pikk Lents“ jälle oma tempa teha,“ ütles ta mureliku healega. „Ma palun sind Otto, seisa temast rahu. Tee seda oma ema pärast. Lents on hirmus inimene; temal on juba mõnigi mõrtsuka töö hinge peal, mida waikiw mets katab. Tule minuga kloostri tädi juurde! seal saame wististe ka sinu „pealiku“, ülema metsawahi leidma, kes meid kannatamata ootab, et ta siis oma uuemaid jahiluguseid jutustada saaks.“

Otto Seeboldil — nõnda nimetati noort meest — ei olnud mingisugust põhjust tohtri kutsele wastu panna ja sammus sellepärast tema hobuse kõrwal mäest alla.

Nõnda oliwad nad mõni sada sammu edasi läinud, kui neile õõnesteel talupoja wanker wastu sõitis, mille peal üks rätikute ja tekkide sisse mässitud naisterahwas küirutas.

Talupojal, kes hobust ajas, pidi halw südametunnistus olema. Ta ehmatas kangeste, kui ta tohtert nägi, ja püidis kartlikult kõrwale pöörda, et wastumeelsest kokkujuhtumisest peaseda. Aga kõrged ja järsud teekaldad tegiwad temale kõrwale pöörmise wõimatuks.

„Kuhu sina, „Kingissepa Willem", selle halwa ilmaga sõidad?" hüüdis doktor. „Ja keda sa oma uhkes sõnnikuwiu tõllas wiad?"

Kingissepa Willem pani käe kõrwa äärde, nagu ei kuuleks ta õiete, ja ütles: „Jah, Teil on õigus, tohtri härra: Ilm on halw! tuul on külm!"

„Aha, wanamees! Sull on jälle kurdiks jäemise tuju," wastas tohter; „siin ei ole asi mitte õiges korras. Pia oma kaarik paigal!"

Kingissepa Willem tegi, nagu oleks ta teisiti kuulnud.

„Jah, ma pian edasi sõitma, muidu jäen hiljaks," ütles ta ja tõmbas wana kimlile ohjad sirgu, et tohtre hobusest ruttu mööda sõita. Aga see oli nagu wälk oma hobuse seljast maas, astus tee peale ette ja kisendas pikse healega „paigal!" nõnda et mees ja hobune kohkudes tagasi põrkasiwad.

„Eest ära, wana narr!" ütles ta, Willemit kõrwale lükates. „Ma pian waatama, mis asja siin wankri peal peidad."

Ta kiskus katte pealt ära ja nüüd paistis noor naene silma, kellel ülespundunud näuga laps süles oli.

„Ahah!" hüüdis tohter. „Ma mõtlesin küll, et asi nõnda saab olema. See on siin metsawahi kaasa, kes oma mehe äraoleku ajal — tema teadmata ja tahtmata — Kingissepa Wil-

lemi eesliga Wisperi nõiamõldri juurde sõidab, et seal last „posida“ lasta.“

Naine ei mõistnud häbi pärast muud teha kui hakkas nutma. Tohter aga köneles hoolimatalt edasi: „Netikene, sa oled naisena niisamasugune ani, nagu sa neiunagi olid. Ma ütlesin sulle juba, et lapsel suurt häda ei ole. Sa piad lapse eest üksnes rohkem hoolt kandma. Mikspärast tahad sa seda waest ussikest wiletsa kihwtisegajale ohwerdada? Kas Jumal sulle sellepärast nii ilusa, armsa lapse andis? Nüüd kata jälle laps kinni, et ta ei külmeta, ja sõida koju tagasi!“

Ta kiskus Willemi käest ohjad ja piitsa ära, ajas hobuse õõnesteest wälja, keeras seal ümber ja andis siis ohjad ja piitsa kohmetanud talupojale tagasi.

„Nüüd sõida meie ees,“ ütles ta, „ja usinaste, et õigel ajal koju tagasi saad! Kui sa piaks hakkama wigurisi pruukima, siis ma sulle . . .“ Ta ähwardas ratsapiitsaga.

Kingissepa Willem sõitis sõnakuulelikult tagasi, tegi aga nii weidra näu, et noor metsawaht naerma hakkas. Ka tohter naeris. Ta jäi weel natukeseks ajaks seisma, siis aga kargas jälle hobuse selga ja ratsutas wankri järele. „Tohtri härra“, ütles metsawaht, kellel kitsa tee pärast waew oli ennast hobuse kõrwale hoida, „ma olen selle üle sagedaste imestanud, kudas Teil rahwa kohta nii suur mõjudus on.

Waewalt würst wõiks niisugust tingimata sõnakuulmist nõuuda, nagu Teile rahwas näitab."

„See ei olegi nii ime," ütles tohter. „Mina tunnen rahwast, rahwas tunneb mind. Inimesed teawad, et ma kuri wõin olla, aga teawad ka, et ma heaste mõtlen; nad lasewad mind oma peasid pesta, ja armastawad mind seal juures pealegi. Mina olen ilmas mõndagi läbi teinud ja mitmele õige doktor Tugi olnud. Sest rumalus ja nõdrus walitsewad siin ilmas nii heaste suurt kui weikest. Mina oleks ka palju enam teinud, kui mõned talupojad mitte nii salalikud ja kangekaelsed ei oleks. Ega needki seal ees sellega rahul ei ole, ehk nad küll alandlikku nägu näitawad. Kes teab, kas nad weel täna uueste ei püia nõiamõldri juurde minna, niipea kui nad meie silmist peasewad."

Tohtri ütelus oli õige. Niipea kui mõlemad härrad kloostri tädi juurde oliwad sisse pöörnud, kihutas Kingissepa Willem juba „suuresť tammest" mööda „nõiaweske" poole, nõnda et wana „walge" saba taga keeru lõi.

II.

Orus, kõrge müiriga ümberpiiratud kloostri õue peal, kus rikas „kloostri tädi" rajamata wõimusega walitsejaks oli, ei puhunud tuul mitte nii suure jõuuga, nagu ülewal „suure tamme" juures, aga külm ja läbilõikaw oli ta siiski küllalt.

Ümardaja seisis preskaewu juures, hoidis külmetawaid käsa põlle all ja pahandas tuule peale, et see tema toobrit täis ei lasknud jooksta, waid wee kõrwale puhus.

Sulane, kes praegu pekšetud õle kubusid warju alla pani, puhus aeg-ajalt sooja hinge-õhku külmast kohmetanud käte peale.

Terwest kanakarjast julges üks ainukene kukk sulgi püsti ajawa tuule kätte minna, et küüni eest mõnda terakest otsiks, aga ka tema keeras peagi seina warju tagasi ja laulis, omast waprast meelest uhkust tundes, wõidu laulu.

Wanaaegse kiwi maja ümber kaswas hulk aawasid, aga need ei wõinud ometigi mitte keelata, et mõned sammeldanud kiwitahwlid kõrge katuse pealt maha kukkusiwad. Aawad isegi kumardasiwad oma kõrgeid peasid, kui kange tuulehoog wingudes nende peale puhus.

See oli esimene külm päew pika iluse sügise järel; seda lõbusam oli sooja ahju taga, iseäranis kloostri „nurgakammris."

Kloostri-talus oli wanast ajast saadik õlle- ja wiinaköök ning trahter olnud. Laatade ja pühade ajal tuliwad kõik kloostri suurtesse ruumidesse kokku. Seal helises siis klarnet ja seal mõirgas pass-wiiol, ning marjawiina aamide kraanid jooksiwad kloostri keldris nagu preskaewu toru.

Ometi oli juba wiimane kloostri peremees trahteri pidamist kitsendanud, ja kui tema suri,

jättis ta leſk, nõndanimetatud „kloostri tädi“, ſelle ameti koguni maha. Ainult paar põlist külaliſt, keda aga ennem perekonna ſõprade hulka wõis lugeda, tuliwad weel igal päewal kloostritalu iluſaſſe nurgakammriſſe kokku, et „tipſuke“ kloostri tädi wiinamäeſt ſaadud märjukeſt maitſeda.

Nurgakammer oli waidlemata kõige kaunim tuakene terwes majas. Seal oli igas kohas hea olla, kas istuti lõpmata laia aknate peal, kuſt lähema külade ja kõrgustikkude peale wõis waadata, ehk istuti ſuure portſellani ahju kõrwas olewa pingi peal. Kõige parem paik aga oli külalistele ſeina äär, kus padjadega katetud pingid ümber laua ſeiſiwad. Siin oli igal külaliſel oma kindel paik, kuhu temale ſeatud ajal piip ja wiina klaas ehk õlle kann toodi.

Külalisteks aga oli peale tohtri weel juba ennemalt nimetatud ülem metſawaht, ſiis weel apteeker ja tema abiline, kohalik kaupmees ja ümberkaudſed waimulikud, kes ajuti külaliſeks tuliwad ning wiimſel ajal mõnikord ka noor metſawaht Otto Seebold, lapſeta kloostri tädi kaſupoeg.

Ülem metſawaht oli lihtſa kombega mees, keda aga palju asju ilmas pahandaſiwad. Ei olnud mitte wõimalik ütelda, kes teda rohkem wihaſtaſiwad, kas lapſed kodus wõi puu- ja linnu-wargad metſas. Ta oli alati tuſane ja wahtis mokahabet keerutades nii metslikult üm-

ber, nagu tahaks ta mõnda ära süia, aga ometi ei olnud ta weel kedagi ära söönud, waid wõis küllalt naerda ja lustiliſi luguſid jutustada.

Apteeker oli kõige weidram mees terwes ſeltskonnas. Temal oli pikk kuiwetu keha, wäga kumer otſaeſine ja punnis ſilmad, millede=ga tema ühtepuhku teiſe ilma nähti waatawat. Tõe pooleſt pidas tema ennaſt waimude nägijaks. Ta ütles, et tema igakord juba nädalite kaupa ette ära näha, kui üks tema tuttawateſt ſurema piab, ja kui ta rohtu walmiſtawat, ſiis tead=wat ta üsna ſelgeste, kas haige ſeda pruukida ſaab ehk ei. Suremiſe korral näha tema rohu=klaaſis terwet ſurnu mahaſaatjate rongi kuju=tatud olewat, nagu ſee päraſt ette tulla. Tema kahetſewat nüid alati ſeda tundi, mill ta otſu=ſeks teinud apteekris ſaada ja lubas ühtepuhku oma ameti maha jätta, aga ei teinud ſeda ometi.

Waimude nägemiſe kõrwal mängis tema weel priiwaimuliſt ning oli ſellepäraſt kokku=juhtuwate waimulikkudega alati käredas waid=luſes, kus juures ta aga ikka wõidetud ſai.

Apteekri abiline oli juba kaunis elatanud wanapoiſs, kellel wäga ſuur himu ennaſt ſugeda ning ſiluda ja lehkawa rohtudega wõida oli. Tema õerus iga ükſiku härra oſawa üteluſe juures käſſa ja ütles naerdes: „Hea, wäga hea, üli=kena!“

Kaupmees kõige wiimati oli endisel ajal „reisija“ olnud ja palju asju ning imesid näinud. Ta uskus aga nüid, et ta igas kohas on olnud ja kõik näinud. Tema ei könelenud ialgi ühte jutustust otsani, sellepärast et alguse ikka ära unustas.

Seltskond oli juba koos, kui doktor Tugi oma noore kaaslasega sisse astus ja soojaks küetud ahju äärde istus.

„Hea, et Teie ometi kord tulite, doktor,“ hüidis ülem metsawaht. „Apteekril on täna jälle pöörane päew ja ajab mulle oma ettekuulutustega hirmu peale. Mõtelge ometi, tema töendab, et ta minu metsawahi surnurongi olla näinud, kudas teda maha lastult metsast koju tuuakse.“

Tohter naeris waljuste ja ütles: „Rumalus! Mina ei usu apteekrit sugugi enam, sest saadik kui ta wana Glaasen'it surnuks tahtis teha. Ta on juba kolm korda tema surnu-rongi näinud, aga tema elab alles ikka.“

„Hea! wäga hea!“ kihistas abiline. Aga „ülikena“ jäi tal kõrisse kinni, sellepärast et ta peremees, kelle alanduse üle ta rõemustas, wihaselt tema peale waatas.

Apteeker wõttis omale selle hariliku surnu näu ja ütles nagu hauast kostwa healega: „Mina jäen selle üle kindlaks, mis ma näinud olen.“

Ülem metsawaht kahwatas ära, aga tohtrile paisus wihasoon otsa peale.

„Kas Teie siis tõeste sõgedaks olete läinud, apteeker?“ küsendas ta. „Niisuguseid jampsimisi tõeks pidada on täieste andeksandmata kurjus. Ei üelda mitte ilmaaegu, et igal apteekril üks kruw lahti on; Teil on wähemalt kolm tükki lahti. Ma arwan, ta usub ise oma rumalust, ja ometi on see paljas sisse harjutus. Kui mina rohu-tähe olen kirjutanud, wõib tema nagu apteeker juba rohust tunda, et haige wiimase weerandi peal on. Siis ei ole mitte palju luulewõimu waja (ehk küll apteekril seda liig palju on), et enesele surnurongi ettekujutada ja siis õnnetuse prohwetina ligi olewat surma kuulutada. Esiteks arwab, siis luuletab ja wiimaks kuulutab tema.

Nõnda on ka tänane lugu esiteks heaste kokkuseatud, et siis juhtuwat õnnetust ette kuulutada wõiks. Tema teab, et metsawaht „Walgetorni“ juurde läks ja enne ööd tagasi ei tule. Peale selle teab tema, et „pikk Lents“, kes metsawahile surma on wandunud, wangist lahti on ja uueste oma nurjatumat ametit ajab. Mikspärast ei wõi siis pimedas Wisperi metsas mitte kuritegu sündida? Minul eneselgi on kartlikud mõtted pähä tekkinud.“

Kaupmees liigutas ennast ja ütles: „Mina arwan ometi, kui ma Schoti maal reisisin, sagedaste waimude nägemisest . . . .“ Aga tohter ei annud temale mahti rääkida, waid köneles hoolimata edasi: „Niisama nagu apteekri

nägemisega, on lugu kõigi aimamiste, unistuste, nägude ja nähtustega. Mis inimene loodab ehk kardab, seda aimab, näeb ja unistab tema.

Loomulikult mängitwad seal juures argtus, äritatud puduſooned, omakasu, rumalus ja uſkmata olek suurt näite-osa. Mina annan waimulikkudele, kes uſkmata oleku wastu wõitlewad, täieste õiguſt. Miski kõrgema olemuſe najale piab inimene ometi ennast tuetama. Kui ta mitte Jumalat ei usu, siis usub ta tontisid. Suurem osa meie praeguseſt ebausust on weel pagana aja pärandus."

„Aga kuulge tohter!" ütles ülem metsawaht. „Ometi on asju, mis nagu ebauſk näitab olewat, aga siiski ei ole. Mikspärast? Sellepärast, et ma ise prowinud olen, et see tõsi on."

Mina ei uskunud ka mitte, et jääger siis tühjalt koju piab tulema, kui wana naine temale metsa minnes wastu komberdab. Seal juhtus mulle aga mõne aasta eest tagasi, suure jahi ajal, kaks päewa järgimööda üks wana kerjaja naine wastu tulema, ja esimesel päewal ei saanud mina midagit lasta, ehk küll teised tuhandeid loomi ja linduſid maha kõmmutasiwad, ning kui ma koju minnes häkilise mäe serwast mööda sammusin, kargas üks jänes, nagu teutuseks, üle minu pea ja kiskus mull kübara peast maha. Teisel päewal jookſis mulle üks metsſiga, keda ma lasta tahtsin, jalge wahele, ja ma pidin üleüldiseks naeruks, tagaspidi, sia seljas ratsutama.

„Ütelge nüid, doktor, kas see õige asi oli? Sestsaadik pööran ma alati koju tagasi, kui mulle jahi käigul mõni wanamoor wastu tuleb."

Palja pealaega apteekri abiline õerus rõemu pärast kässa ja hüidis: „Hea! wäga hea! ülikena!"

Doktor aga urises pahaselt: „Tean, tean juba. Igaüks on ebausus midagit proowinud, iga wana naine, iga karjane, iga talupoeg, iga postipoiss. Reisija ehmatab, kui jänes tema ees üle tee jookseb. Nüid teab ta tõeste, et temale tee peal õnnetus juhtub. Kloostri tädi pühib tua ära kui kass silmi peseb ehk kahwel maha kukkudes põranda sisse püsti seisma jäeb, sest siis tuleb temale külalisi. Karja-Peeter wõerutab üksnes siis wasikaid, kui kaalu pilt tähtraamatus näha on, sest siis kaaluwad wasikad palju."

„Hea! wäga hea! ülikena!" kihistas apteekri abiline.

Tohter aga rääkis edasi: „Kes ei ole juba seda meeletust kuulnud, et see inimene põdema hakkab, kellele kassi karw suhu juhtub. Kes ei wasta mitte, kui tema loomi kiidetakse: suured asjad nad küll ei ole! sest muidu „teeb teise kiitus tema loomad ära." Kas ei lähe mitte hirmu wärin läbi seltskonna, kui järsku nähtakse, et kolmteistkümmend inimest laua ääres istuwad. Isegi suurtsugu inimesed ei häbene selle üle hirmu tunda. Sest ebausk ütleb, et

sellel aastal siis üks seltskonna seast sureb. Kui kägu kuskil maja ligi oma kukku! kukku! hüiab, siis on waidlemata tõsi, et selleſt majaſt keegi sureb; seſt käu kukkumine tähendab: kuku hauda!

Ka siia joomalauani tungib ebausk. Waadake ometi, minu härrad, seda kergemeelset apteekri abiliſt, kes praegu poolikusse klaasisse pudeliſt weini walab. Kas Teie õnnetu siis ei tea, et rahwa usu järele see, kes poolikusse klaasi peale walab, jooksja haigusesse jäeb?"

„Hea! wäga hea! ülikena!" kihistas apteekri abiline, kui ta omaſt esialguseſt kohkumiseſt toibus.

„Jah, mu härrad," rääkis tohter oma harilikku hea tuju sisse saades edasi. „Suurem jagu ei teagi, mis eeſt nad endid hoidma piawad. Kes hommikul ülestõuseb, ei tohi pahema jalaga enne sängiſt wälja astuda, muidu on ta päewa otsa pahane. Kui keegi teise peresse läheb, ei tohi ta mitte püsti seisma jäeda, waid piab istuma, et mitte pererahwa und ära ei wiiks. Balti maal, Sangaste kihelkonnas, pidawat inimene, kes kuhugi majasse juhtub minema, kus wõid tehakse, teretamise asemel „sawi koormad tulewad" ütlema. Muidu saawat ta kohe sõimata, seſt et teda wõi õnne arwatakse ära wiiwat. Uſt ei tohi keegi nii kõwaste kinni panna, nagu meie ülema metsawahi ameti püüdja Otto Seebold praegu tegi, muidu wõib ta rahwa usu järel mõne eeſt ka taewa ukse kinni lüia.

Teie naerate, minu härrad. Aga ometi on see nii. Teie ei tea weel mitte kõiki. Teie teate wististe, et kelle pahem kõrw pilli ajab, selleſt halwaste rääkitakſe, ja et tule ääres aewastamine kirja tähendab; aga seda ei tea Teie ometi mitte, et keda kirp käe pealt hammustab, see saab kohe sellsamal päewal uudist kuulda."

Kõik naersiwad walju healega. Apteekri abiline aga kihistas: „Hea! wäga hea! ülikena!"

Nüid oleks jutt muude asjade peale pöörnud, kui mitte ülem metsawahil weel midagit südame peal ei oleks olnud.

„Tohter," ütles ta, „et Teie nii suur teaduſe mees olete, siis piate mulle ühe asja üle weel seletust andma. Kuidas on lugu werewaigistamisega, mis nii mitmed teha mõistawad? Ka seda arwatakſe ebausu külge, aga mina olin hiljuti oma silmade ja kõrwadega sarnase luo juures tunnistuseks."

„Mina lähen ühel hommikul raiendikku ja näen et kõik inimesed ühe puuraiuja ümber koos on, kes omale kirwega jala sisse on löönud, kust koledaste palju werd jookseb. Juba oliwad kõik abinõuud ära katsutud, aga werejooksmine ei jäenud sugugi wähemaks.

„Ei aita midagi. Piame nõiamõldrit kutsuma," ütles keegi, ja juba lippas ta Nõiaweske poole.

Selle aja sees langes haawatud mees minestusesse. Meie ei teadnud mis teha. Rohkem tunni aja pärast tuli mees tagasi ja nõiamõlder temaga ühes. Weri nõrjus ikka alles. Aga nõiamõlder näitis haawade arstimist mõistwat. Ta litsus haawa kokku, pani kaks õlekõrt ristiwiisil senna peale; siis ütles ta, haawa peale puhudes, pühalikult mõned sõnad, millest ma muud aru ei saanud, kui „abek", „sabek" ja pühad nimed. Werejooksmine jäi kohe järele. Siis sidus ta haawa hoolsaste kinni ja luges weel salmikese põletiku wastu.

Haawatud mees ärkas selle aja sees minestusest ülesse. Nõiamõlder pööris tema poole ja ütles: „„Mine nüid tasakeste koju! Wiilip tuleb sinuga ühes. Siis ole waguśaste tuas ja kolme päewa pärast wõid sa jälle kõndida.""

Nagu tema ütles, nõnda oli ka. — Kas siis see nüid ka ebausk on?

Tohtril oli ülem-metsawahi jutustuse ajal jälle wihasoon ülespaisunud. Nüid uriśes ta: „Tean küll! Tean küll! Mõistan ka neid sõnu. Werewaigistuse sõnad on: „Aabek, waabek, saabek; Kristuse aias on kolm punast roosi; üks on headusele, teine werele ja kolmas ingel Gabrielile. Isa, Poja ja püha Waimu nimel."

Põletiku sõnad on: „Meie armsal Issandal Jeesusel Kristusel oli palju wermeid ja haawu ja ühtegi ei saa-

nud ſiutud. Nad ei paistetanud, nad ei läinud palawaks, ei mädanenud ega jooksnud werd. Sealt wõtan ma wett ja werd, ſee on haawadele ja wermetele hea. Õnnis on ſee mees, kes kõiki wermeid ja haawaſid arstida wõib. Iſa, Poja ja püha Waimu nimel."

Kas Teie, ülem metſawaht, nüid tõeste uſute, et ſarnane lobiſemine ja Jumala nime kurjaste pruukimine kedagit aidata wõib?

„Mikspäraſt ei wõeta niiſuguſeid nõiameiſtriſid mitte wäehoſpidalisſe? Miſſuguſeid imeteguſid wõikſiwad nemad päraſt lahingit teha! Mikspäraſt ei panda neid politſeiametnikkudeks? Seſt nagu haiguste arstimiſeks, nõnda on neil ka wargate taltſutamiſeks ja tule kustutamiſeks sõnu. Mikspäraſt ei lööda mitte tohtriſid otſekohe ſurmuks, kes ju ometi paljad igawad „wusſerdajad" ning inimeste pahandajad on?

Wähemalt meie nurkas oleks hea küllalt elada. Wiſpris on nõiamõlder, kes kõik haiguſed ja haawad arstib, ja wärawa ees elab wana Kaarti-Liina, kes kaartideſt igaühele õnne kuulutab: ihnuſele ſuurt päranduſt, mehele mineku himuliſele meeſt, haigele terwiſt, kartlikule pikka iga. Mis on inimeſele weel waja?"

Metſa iſand ei lauſunud midagit, waid hakkas piipu täis toppima. Aga kaupmees

wõttis sõna ja ütles: „Seda kõiki ei usu nüid mina ka mitte. Aga kui ma Bostonis olin, õppisin ma laua liikumist ja waimude koputamist tundma. See ei wõi ometi mitte pettus olla."

„Siis usute Teie ka waimude päewapildi tegemist ja waimu-pidu, mis nad warsti tahta teha?" naeris tohter. „Niisuguste Ameerika kelmustega jäege minust eemalle. Selle wastu on nõiamõlder ja Kaarti-Liina üsna lapsed. Peale selle ei ole Teie ialgi Ameerikas olnud, kui Teie waewaks wõtaksite meelde tuletada, kaupmehe isand."

„Kui mitte muud midagi ei ole, siis kodukäijaid ometi on. Seda wõin mina tunnistada," ütles häkitselt naisterahwa heal. See oli kloostri tädi, kes wiimase kõne aeges sisse astunud ja ahju kõrwa pingi peale oli istunud.

„Ah Teie olete siin, tädi? meie ei teadnud seda sugugi," ütles tohter ette astudes. „Aga mis nägu Teie olete? Kas Teie haige olete?"

„Haige ma küll ei ole," wastas naine, „aga mu elu on hapu."

„Mis Teile on juhtunud? Andke oma käsi siia, ma tahan were tuksumist katsuda!"

„Ei!" ütles naine kindlaste ja tõusis ülesse, et ära minna.

„Siis heitke woodisse ja higistage heaste!"

„Ei, ei ilmaski enam!" hüüdis naine pisarsilmil ja läks tuast ära.

„Mis piaks temale juhtunud olema?“ küsis tohter. „See on õige, Otto, mine temale järele!“ ütles ta siis noore metsawahi poole pöördes, kes walmis oli, oma wanatädi ja kasuemale järele ruttama.

„Klooſtri tädi ei saa enam käu kukkumiſt kuulda,“ ütles apteeker häkitſelt oma hauaſt koſtwa healega,

„Apteeker, Teie olete täieste metſaline!“ kiſendas tohter ja tahtis eſimeſe kallale karata. Seal wõttis üks talupoeg, kes tuppa oli tulnud, tema käeſt kinni ja ütles: „Tohtri härra, Teie piate kohe metſawahi juurde tulema. Ta on ſurmale haawatult metſaſt koju toodud.“

Kõik kahwataſiwad ära. Apteekri näu üle libiſes wõidurõemuline naeratus.

III.

Klooſtri tädile ei oleks keegi hälli juures laulnud, et temaſt kord Klooſtri talu perenaine ſaab, ja hiljem, kui ta kerjuſena külaſt külaſſe rändas, oleks keegi weel wähem niiſuguſe eluſaatuſe muutmiſe peale mõtelnud.

Tema iſa oli waene metſawaht, kes oma naiſe ja lastega üksina Wisperi metſas, langenud majas elas. Palju ahaſtuſt ja häda oli ſelles majakeſes leida, mis kuriſtikus, kaugele ulatawa kalju ſerwa warjul oli.

Naine oli enamiſte alati haige maas, lapſed küſiſiwad leiba, ja metſawahi palk oli nii

weikene, et temaga mitte aasta läbi ei saanud. Iseäranis kewadel, kui talwe tagawara ära oli söödud, tunti kõige kibedamat puudust.

Nii oli pika, halwa talwe järele jälle kewade tulnud. Sula tuul puhus läbi kalju lõhestikkude ja kõrgustikkudest woolas lumewesi alla.

„Jumalale tänu, et sa kodus oled," ütles naine õhtu kojutulewale metsawahile. „Mull on täna nii hirm, nagu aimaks ma ligi olewat õnnetust."

„Selles asjas petad sa ennast," wastas metsawaht rõemust hiilgawa näuga. „Minul on täna õnnepäew. W . . . metsawahi koht, mis kõige parem siin ümberkaudu, on minule lubatud. Selle läbi kaowad kõik mured. Sina saad nüid ka terweks, Miinakene. Sa ei tea mitte kui rõemus ma olen. Siin on ka leiba ja kohwi esimiseks näljakustutamiseks."

Haige nägu hiilgas rõemu päraft. Ta pigistas metsawahi kätt ja ütles: „Oh sa hea mees!" Siis pööris ta laste poole ja rääkis: „Tallitage nüid ruttu, lapsed, et kohwi saame. Sina, Prits, too tallist puid ja tee tuli ülesse, ja sina, Roosi, lüpsa kits ära."

Waewalt oliwad lapsed tallide juurde jõudnud, mis mäe sisse oliwad kaewatud, siis oli esmalt iseäralikku praksumist ja mürinat kuulda ning selle järele tuli nii wali hoop, et lastel kuulmine ja nägemine kadus ning nad mõtlesiwad, et mägi kokku langeb.

See kaljunurk, mis maja kohal rippus, oli sisemise niiskuse ju sula ilmade läbi katki murdunud, kukkudes metsawahi maja ja kes seal sees oliwad, puruks löönud, ning lapsed, kes lautas warjul oliwad, puru ja mulla alla matnud.

Wältas kaua aega, enne kui lastele abi tuli. Onneks oli kits lüpsja ja tema jauks ka rohkeste toitu walmis, misläbi lapsed mitte nälga ei surnud. Ka tungis ühe prau wahelt wärsket õhku sisse, nõnda et nad mitte ära ei lämmastanud. Sest rohkem kui kaheksa päewa läks mööda, enne kui nad oma koledast wangikojast lahti peasesiwad.

Juhtumise kaupa tuli kolmandamal päewal üks puuraijuja, kes metsawahiga kokku tahtis saada, senna üksikusse kuristikku ja tema läbi saadi külades õnnetumat juhtumist teada.

Alles neljandamal päewal hakkas surnute wäljakaewamine peale. Keegi waewajate seast ei mõtelnud seda, et sealt mõnda weel elusalt wõis leida.

Waesed wangistatud lapsekesed kuulsiwad kopsimist ja töötegemist ning lootus ärkas nende südametes. Aga kui jälle waikseks jäi, tikkus meeleäraheitmine nende kallale.

Teisel päewal jutustati külades, et „lamma-Andres" metsawahi maja wareme juures lapse healt ja kitse määgimist kuulnud. Hakati siis uueste kaewama ja saadi lapsed kätte.

Kogukonna walitsus tahtis lapsi kõige ligema sugulase juurde anda. See oli wana Wisperi nõiamõlder. Tema ütles, et ta kolmeteistkümne aastase Pritsu wõtab, aga tüdrukukest mitte mingisuguse hinna eest. Tütarlapsekene sai siis awalikult wälja pakutud ja kõige wähema hinna wõtja juurde antud.

See mees oli ameti poolest kingissep, pidas aga peale selle weel poole tosinat muid ametisi käes. Ta oli kogukonna kasakas ja külakubjas, lehma- ja siakarjane, kellamees ja õbwaht. Aga kõik need ametid ei jõudnud teda paari lahja põllu-lapi ja kingissepa istme kõrwal toita. Ta saatis sellepärast lapsed kerjama ja ei teinud ise midagit. Niisamati saatis ta Roosi kerjama ning wiis raha, mis tema ülespidamiseks makseti, wiina eest kõrtsi.

Roosi aga ei jõudnud kerjamise ametiga ära harjuda, ehk ta küll juba aasta otsa selles toimetuses oli. Ta läks ainult sellepärast majade sisse, et tema õhtul peksta sai, kui mitte midagit ühes ei wiinud. Majasse sisse astudes seisis tema ilma sõna rääkimata, kuni ta peale halastadi.

Nõnda seisis ta ka ühel külmal Nowembri kuu päewal palja, siniseks külmetanud jalgadega Kloostri õues külma kiwitahwlite peal. Ta oli juba mitukorda seal seisnud, aga perenaine ei olnud teda weel näinud, ehk ta küll muidu kõik nägi. Täna aga pidi temale õnnelikum tund tulema.

Perenaine nägi teda ja kutsus tuppa sooja ning andis tale kohwi ja wõid-leiba. Laps ei söönud, waid nuttis kibedaste. Perenaise süda läks haledaks, ta wõttis nõuuks last oma juurde jätta. „Ants, Ants!“ hüüdis ta läbi akna õue peale. „Tule tuppa!“

Ants oli Kloostri talu peremees. Ta oli weike, kõhetu, käbe meheke, kes igawese Juudi rahutuse enesele näitis olewat rentinud. Kõige armsamalt koperdas ta hommikusel ämarusel mööda õuet ja tallisid ümber. Siis oli temal kõrge, walge tanu peas, nahksed põlwpüksid, millest särk wälja rippus, ja lopsuwad saapa tuhwled jalas. Tema rõem oli teenrisid kurja teu pealt kinni tabada. — See oli aga ka ime, kui nemad endid julged arwasiwad olewat, seal tõusis peremehe pikk, teraw nina ja kõrge tanu nende ees häkitselt nähtawale.

Mis Kloostri peremees niisugustel kordadel nägi, seda ei unustanud ta ialgi ja wiskas tihti ette. Ülepea oli ta niisugune inimene, keda keegi ei sallinud. Ühtepuhku oli temal kohtu käimist, aga ta wõitis igakord.

Kui peremees sisse tuli ja perenaine temale oma plaani ette pani, ei tahtnud see sellega sugugi leppida. Wiimaks aga pidi ta ometi õrnema poolele järele andma.

Perenaine wõttis waese lapsega omale õnne ja rõemu majasse. Roosi paisus Kloostri õues toredaks roosiks. Ta oli ümberkaudu kõige

ilusam, aga ka kõige targem ja usinam tüdruk. Perenaine nägi temas oma noort põlwe.

„Mina olin oma noorel põlwel," ütles ta tihti, „wäle küllalt tööle, ja mis ma tegin, oli heaste tehtud; aga Roosi on weel sada korda wäledam (usinam) kui mina, ja tema käes näitab kõik kaswawat ja õitsewat. Igawene kahju oleks, kui tema hiljemalt mitte suure talu perenaiseks ei saaks."

„Selles asjas wõiks nõuu leida, ema," ütles ühel päewal kui ta jälle nõnda oli rääkinud, tema poeg Gottfried, kes realkooli ja põllutöö kooli läbi oli käinud ja nüid ise tubliste põllutöösse hakkas.

„Kudas nõnda?" küsis ema ja wahtis, prilliſid nina pealt ära wõttes, õmbluse töö pealt ülesse.

Gottfried läks tulipunaseks ja Roosi lippas kui tuul ukseſt wälja.

„Ah! Kas asi nõnda on?" küsis perenaine kõigiſt aru saades. „Selle peale ei ole ma tõeste mitte mõtelnud."

„Ema, selle külles on mu eluõnn," ütles Gottfried piſarſilmil.

„See tuleb kõik wäga häkitſelt," ütles perenaine tõſiſelt. „Jsa on muidugi ka selle wastu."

„Kui aga sina mitte wastu ei ole, armas emakene, ja et sa wastu ei ole, seda näen ma su silmiſt. Sulle isegi on see mõte rõemuks," ütles Gottfried.

„Noh, olgu minugipäraſt," naeris ſee, „teie olete ju mõlemad minu lapſed, kelle õnne ma mitte millioni eeſtki häwitada ei tahaks."

„Ema, ema!" hüüdis poeg, temale kaela ümber hakates, ſiis ruttas ta Rooſi järele, et ka temale õnne kuulutada.

Peremehega oli aga perenaiſel ſuurem wõitlus ees, kui ta ſeda oli arwanud. See oli juba mitmed õige rikkad minijad walmis waatanud ega ei tahtnud oma plaaniſid milgi kombel kõrwale heita. Wiimaks pidi ta ometi järele andma.

Noored inimeſed oliwad juba ammugi abielu paelus ja kaks laſt, iluſad nagu koidu kiired, kaswaſiwad nende kõrwal.

Waata, ſeal ſuri perenaine mõne päewa wältuſel ſooja tõbeſſe. Aasta päraſt läks peremees temale järele. Ta oli peale naiſe ſurma nii kangeſte protſeſſima hakkanud, kui ta ſüda weel wähe himuſtas. Ometigi pidiwad juſt need protſeſſid tema elu lõpetama; muidu oleks ta waheſt weel mitu aastat oma walge tanuga mööda õuet koperdanud. Aga üks kautatud protſeſs wihaſtas teda nõnda, et ta woodiſſe heitis ja enam ülesſe ei tõusnud.

Wiis päewa kaalus ta elu ja ſurma wahel, ſiples rahutumalt ja oli ſuures waewas. Inimeſtel hakkas juba hirm, nad ütleſiwad: „Temal on wiſt midagi ſüdame peal ja ei wõi ſellepäraſt ſurra."

Tõeste pidi teda mõni ſaladuſ rõhuma. Ta laſkis poja tihti eneſe juurde kutſuda, et temale midagit awaldada; aga kui ſee tuli, ei rääkinud ta ometi midagit. Ja nõnda ſurigi ta wiimaks, ilma et midagit oleks rääkinud.

Sellſamal talwel hakkas ſeal nurkas ſcharlachi haigus möllama, mis ka mõlemad kloſtri lapſed mulda wiis.

Noored inimeſed oliwad koguni rõhutud. Aga nendele tuli weel muid mureſid.

Waewalt oli wana peremees hauda ſaanud, kui kiſa tõuſis, et ta „kodus käiwat".

Kord jookſis ümardaja poole lüpſiku täie piimaga laudaſt koju, kahwatanud ning kõigiſt kehaſt wäriſedes, ning kinnitas: „Peremees olla, nagu ta ikka teinud, oma pika nina ja kõrge tanuga talli ukſeſt ſiſſe waatanud. Kümme hobuſt ei jõuda teda enam lauta wiia."

Sarnaſel kombel ſündis majas igal ööl kära, kus üks ehk teine appi karjudes omaſt kamriſt wälja jookſis, ja igaüks jutuſtas: Tema olla ülewal olnud, ja ſeal olla wana peremees tema üle kumardanud, nagu tahaks temale midagit kõrwa ſiſſe ſoſiſtada.

Pere ütles teenistuſeſt lahti. Keegi ei tahtnud enam tontlikus Kloſtri talus teenida.

Sellſamal ajal tõuſis jutu kõmin kuuldawale: Kloſtri peremees ei leida hauas rahu, ſeſt et ta Kloſtri talu „pika Lentſi" käeſt ära olla warastanud.

Noor perenaine ei pannud laste murega neid juttuſid eſiteks tähelegi. Aga wiimaks pidi ta ometi neid tähele panema. Ta küſis oma mehe käeſt, mis ſee kõik tähendada, aga ſee ei teadnud iſegi.

Selleſt ſaadik jäi perenaine koguni raskemeelſeks. Enne oli tema ſelge ja Jumalakartliku waimuga. Nüid langes ta ehmatuſe ja ebauſu ſiſſe. Nii päewal kui ööl nägi ta oma äia waimu ümberhulkuwat.

Uhel päewal leiti tema mees, kes jahi peale oli läinud, ſurnuks lastult metſaſt. — Ta jäi nüid nõdrameelſuſe ſiſſe, milleſt ta alles pika aja järele paranes.

Seſt ajaſt ſaadik oli kakskümmend aastat mööda läinud, ning ſelle aja ſees oli õnnetu leſk oma endiſe kindluſe jälle tagaſi ſaanud, milles tema kõigile tuttawaks, ümberkaudu rikkuſe pooleſt kuulſaks „Klooſtri tädiks“ ſai.

Klooſtri tädiks hakkas teda eſite üks tema kadunud ämma õe tütar nimetama, keda ta omale lapſe aſemele oli wõtnud, ja wiimaks nimetas teda kõik ilm nõnda.

Noor tütarlaps, keda tema majaſſe oli wõtnud, tõi oma rõemſa waimuga jälle õnnelikku aegu tagaſi; aga ainult lühikeſeks ajaks, ſiis läks ta ülema metſawahile Seeboldile mehele.

Päraſt oli ſelle kaſulapſe poeg, meile tuttaw metſawahi ameti õpilane Otto Seebold, Klooſtri talusſe tulnud ja tädi pailapſeks ſaanud.

Kloostri peremehe mõrtsukas oli, kõigist uurimistest hoolimata, teadmataks jäänud. Ainult üleüldine arwamine jäi „pika Lentsi“ peale, kes juba sellel ajal kõige kurjem metsloomade waras oli.

See kadus aga warsti mõneks ajaks sealt nurgast, sest et teda petliku pankrotiks tegemise ja majapõletuse pärast mõneks aastaks wangi pandi.

Nõnda oliwad rahulised, armsad ajad Kloostri talusse tulnud, kui ka mitte endised õnnelikud.

Aga nüid kahekümne aasta pärast näitasiwad endised pimeduse waimud jälle ärkanud olewat.

Nüid oli jälle metsas mõrtsuka töö sündinud. Ja Kloostri peres kõneldi, et wana peremees oma walge tanuga jälle kodu käiwat. Ning see sündis, nagu arwata wõis, Kloostri talu omandamise pärast. Sest Kloostri tädi oli paari nädala eest pärandusе kirja kirjutada lasknud ja pärandajad nimetanud.

IV.

Niisuguse tarwiliku wana aja sündmuste arutamise järele piame jälle selle õhtu juurde tagasi pöörma, kus apteekril nii koledad etteaimamised oliwad ja talupoeg tohtri haawatud metsawahi juurde kutsus.

Teatus metsawahi raskest haawamisest ei olnud mitte üksi külaliste seltskonnas, waid ka

terwes Klooſtri talus hirmulikku ärituſt ſünnitanud, kõige enam tädi juures.

Metſawaht oli tema mehe ristipoeg ja tema päranduſe kirjas nimetatud pärijate ſeaſt olnud.

„Wõi ſiis metſas on ka juba lugu lahti, ei ole weel ſelleſt küllalt, et meil tondid jälle majas on," hüidis õnnetu naisterahwas. Ta istus maha, ſeſt uimastus käis tema peaſt läbi ja ta ſilmad läkſiwad pimedaks.

Nõnda leidis teda Otto Seebold, kes, nagu meie teame, tema järele oli läinud; ta pani külma wee ſiſſe kastetud rätikuid tädile meele kohtade peale ja andis tale ſiis klaaſi täie jäekülma wett, mis läbi wanake warsſi toibus.

Siis ſaatis tädi Otto metſawahi maja juurde, waatama, kudas lugu haawatuga on.

Tädil hakkas ükſi igaw, ta tegi akna lahti ja jahutas oma kuuma pead külma tuule käes. Salalik hirmuwärin käis temaſt läbi, mäſſawa tormi hulumiſt kuuldes, mis kõikiſuguſeid kaeblikka ja ähwardawaid healeſid kuulda andis.

Ta tahtis praegu akent kinni panna, ſeal jäi tema pilk ühe tontliku kogu peale ſeisma, kes häkitſelt õue peal ilmus. Perenaiſe juukſed tõuſiwad pikka mööda püſti, hammad lõiwad plakſudes kokku ja külm wärin käis kõigeſt liikmeteſt läbi.

See oli tõeste wana klooſtri peremees, nagu ta elas. Ta koperdas ühe talli juureſt

teise juurde ja pistis oma walge tanu ja pika nina ukse wahelt sisse.

Häkitselt pööris ta ennast ümber ja silmas akna juures seiswat perenaist. „Ma tulen," ütles tema, ning hakkas üle õue maja juurde koperdama.

See oli Klooštri tädile liig. Ta lõi akna kinni ja kisendas appi. Korraga tuli temale meelde, et ta ainu üksi kodus oli, et üks osa peret kedruse tuppa läinud, ja teine osa külalistega ühtlasi metsawahi majasse oli jooksnud.

Meeleäraheitmisel langes ta sohwa nurka ja wõttis põlle silmade ette, et midagit ei näeks. Aga seda põnewamalt kuulatas tema.

Kuule! Nüid tehti koja uks lahti. Trepist tuldi ülesse, aga need ei olnud mitte wanamehe klaperdajad asted. Nüid astus ta tuppa. Jäekülmad sõrmed pandi tema käe peale ja Otto heal rääkis:

„Tädi, kas sa ei ole weel parem? Metsawahiga ei ole asi mitte koguni halw, palju halwem lapsega, keda mõistmata naine paha ilmaga Nõiamõldri juurde wiis."

Wärisewa healega rääkis nüid tädi, et wana peremees kodu käiwat. Otto hakkas suure healega naerma. Aga kui ta tädi tõsist nägu nägi, ütles ta: „Ma ei oleks mitte uskunud, tädi, et sa ennast muistejuttude läbi hirmutada lased!"

„Otto," ütles ta, „ja tunned mind ammugi, et ma mitte kõige suurem argpüks ei ole, ja sellepärast wõid seda enam minu juttu uskuda. Kahekümne aasta eest tagasi nägi teda kõik pere ja kartuse pärast läksiwad kõik teendrid ära. Ka Kadri oli teda näinud."

„Kadrist ära räägi mulle midagit," ütles noormees, „see on isegi tondi sarnane, kui ta kassi wiisil salajalt ümber luurab. Ma ei saa ka mitte aru, miks sina niisuguste inimestega tegemist teed! Esiteks oli sull Kaardi-Liina tüdrukuks ning nüid tema tütar. Ma kardan, et neil mõlemil selle tondi luoga rohkem tegemist on, kui seda arwata wõib."

Kloostri tädi ütles, et ta Kaardi-Liinat sellepärast armastab, et nad ühes koos kerjamas olla käinud. Tema ei uskuda aga mitte, et neil naisterahwastel tondiga midagit tegemist wõib olla. — Tema palus, et Otto öösseks tema juurde jäeks, millega see ka kohe walmis oli.

„See on üsna minu soowi järele," ütles ta. „Mina tahaksin seda weidrat elukat hea meelega näha. Sa lubad, et ma paar raamatut ja oma pistulid sisse toon, sest wahest wõib neid niisuguse waimu wastu waja olla, nagu sa teda kirjeldad."

Ta istus sohwa nurka ja hakkas lugema. Tädi istus laua ääres tooli peal; lamp põles tema ees.

Kesköö jõudis kätte. Noormees oli juba magama uinunud. Kell löi kaksteistkümmend. Kloostri perenaine waatas kartlikult ümber, sest nüid oli waimudel täielik priius ümber hulkuda. Aga weel ei olnud midagit näha. Wäsimus wõttis wiimaks ka tema üle wõimust. Öli lõppes lambist otsa; tuli jäi wähe haawalt pisemaks, wälkus wiimaks weel paar korda ja kustus. Ainult nõrk kuuwalgus paistis kahe magaja peale, kelle korralisest hingamisest hiir põranda all midagit tähele ei pannud.

Järsku ilmus warju sarnane kogu nagu seina seest wälja ning silmitses hoolega magajaid. Siis koperdas ta otsekohe perenaise juurde.

Külm käsi puutus tema otsaesise külge ja kui ta ärkades ülesse waatas, nägi tema pika nina oma kõrwa ääres ja walge tanu, terawa otsaga, oma kohal olewat. Ta kisendas kõigest jõuust appi. — Tont koperdas nagu ehmatades tema juurest eemale ja tõukas, nagu wana peremees seda ikka oli teinud, wihaselt toolid koha pealt ära, ja tõstis siis jälle tagasi.

Noor metsawaht ärkas wana tädi appi hüide peale ülesse. Ka tema ei wõinud salalikku tundmust keelda. Minut aega wahtis ta ammuli suu ja pärani silmadega kohutawa kogu peale. Siis aga kargas täielise tiigri hüppamisega üle oma ees seiswa laua, et tuas ümber koperdajat elukat kinni tabada.

Juba arwas ta teda kätte saawat, kui ta korraga nurka ära kadus. Palawa werega noormees tormas peaga wastu kiwist seina.

Jnetu naermine, nagu wana kloostri peremees ikka naeris, kui tal mõni temp korda oli läinud, kostis sügawusest ülesse. Häkitselt aga muutus naermine iseäraliseks kaebawaks healeks, mis sügawa õhkamisega lõppes. Selle järele käis wali hoop, nõnda et maja seinad wäriseswad ja sellega oli tont otsas.

Aruldane rahutus tuli noore mehe peale. Ta lootis seda nähtust kuidagi wiisi põhjendada ja seletada wõiwat, aga see ei läinud temale korda. Tema katsus ust: see oli alles niisamati lukkus, nagu ta õhtu oli pandud. Ta koputas wastu seina, aga kuskil ei olnud õõnest kõla kuulda. Igas kohas oli kindel kiwi müür.

Ja ometi oli ta kogu näinud ning tema healt kuulnud, ja sina nurka oli ta kadunud. Kuidas pidi ta seda mõistma? Külm wärin jookstis temal üle selja. Aga ta kogus ennast peagi.

Oma nõdruse üle waljuste naerdes ütles ta: „Nii arusaamata kui see asi ka näitab, on selle taga ometi pettus warjul."

Kui wanatädi natukene toibunud oli, ütles ta nõrga healega: „Otto, kas sa tahaksid homme minu heaks ühte käiku ette wõtta? Kas sa tahad nõiamõldri juurde minna, tema käest nõuu küsima?"

„Ennemalt läheksin ma politseisse abi otsima," wastas see, „aga minugi päraſt ka nõiamõldri juurde."

V.

Wisperi orus on paljugi nõiamõldrisid olnud. Sellepäraſt ei ütle mina ka mitte, missuguseſt nende hulgaſt mina kõnelen. Seal on Prantſuſe wanaſõna makſaw: Le roi est mort — vive le roi! (Kuningas on ſurnud — elagu kuningas!) Seſt niipea kui üks nõiamõlder ſureb, on teine kohe jälle aſemel. Nõiamõldrid on ſurematad.

Wisperi orus näitab nagu õhu ſeeski midagit tontlikku olewat. Reini jõel purjatajad laewamehedki piawad nõndanimetatud Wisperi tuult nõia-tuuleks, mis pahaſt waimudeſt walitſetud ja juhitud ſaab, kelle kelmuste ja wigurite üle nad imeasju teawad jutustada. Miks ei piaks ſeal ſiis ka mitte nõiamõldrit olema?

Peale ſelle on nõiamõldri amet kaunis kaſulik, palju ette kui liht-mõldri amet. Üeldakſe, et neli wesket ei jõuaks ſeda jahu jahwatada, mis ſelle raha eeſt osta wõiks, mida nõiamõldritele „kingituſena" kokku tuuakſe.

Ja „kingitus" piab ſee olema. Päris makſu ei wõta ükski nõiamõlder, ja mitte üksnes kohtu kartuſe päraſt, waid juba ka ſellepäraſt, et nõidus oma mõju ei kautaks. Iga nõidus piab palgata tehtud ſaama.

See nõiamõlder, kelleſt mina ſiin jutuſtan, oli rahwa petmiſes eſimene meiſter. Tema kuulſus ulatas kaugele. Tema abi ei käinud mitte üksnes talupojad otſimas, waid ka tõldaſid nähti ſagedaſte nõiaweske ees. Mitmed ſuurtſugu inimeſed tuliwad terwiſewee alikatelt ära, nõiamõldri abi otſima.

Tema juures oli ka ennaſt kunſt ja loomus ühendanud, et ta rohkeſte abiotſijate waimu peale wõis mõjuda.

Pikk, walge habe piiras tema natuke pruunikat nägu, kuſt kawalalt uuriwat ſilmad wälja waataſiwad. Tema paljaks minewat pead kattis Türklaſe kübara (turbani) ſarnane peakate, ja oma iluſa wormiga keha mähkis tema mantli ſiſſe.

Muidu käis tema ikka natukene küirus, tema ſilmad oliwad tumedad, nägu kolkunud ja kõne wenitaw ning ſume. Aga nii pea, kui ta nõialiku talituſte juurde aſtus, näitis ta ennaſt täieliſes ſuuruſes. Tema ſilmad hiilgaſiwad ſiis nagu tuliſed ſüed ja tema heal kõlas täieſte ja wägewas waimuſtuſes. Temaga ſündis niiſugune muudatus, et abiotſija mõnda kõrgemat olemiſt arwas nägewat.

Tema pea wõim oli ta heale kõlas. See heliſes nii maguſalt, waigiſtawalt, et erutatud, lootuſeta haige kohe uut elulootuſt ſai ja terweksſaamiſe üle ſugugi enam ei kahklenud.

Weske, kus nõiamõlder elas, oli wana, kõdunenud ehitus, mis wesiratta käimise läbi nagu laew siia ja sinna õetsus ning warssi maha langewat näitis. Aga niisugune oli ta juba kõige wanemate inimeste mälestuseſt saadik olnud ja ikka weel seisis ja ägas wana weske kõige ilma imestuseks, kes ka *selles* nõiduse wõimu arwas tundwat. Weske oli ükſikus Wisperi orus, kõigist inimeste asupaikadest eemal, kus metsa rägastikud ja kalju rünkad koha nii koledaks tegiwad, et arg inimene seal päise päewa ajal tontisid arwas nägewat.

Nõiaweske juures oli moodiks, et kui walwaja poiss mõnda abiotsijat nägi tulewat, siis kohe weske jooksma pani, ka siis, kui midagit jahwatada ei olnud. Nõiamõlder ise aga ruttas ülemise tuppa kuſt tema wõeraſt nägemata waadata ja kuulata wõis.

Wõeras leidis nüid niisamasuguse hariliku weske, nagu neid mujalgi oli, ühe nähtawalt juhmi, poolkurdi mõldrinaise ja paari harimatat, kõlwatumat poisikest, keda tema oma tahtmiſt mööda mõldri õpipoisteks ehk poegadeks wõis arwata. Nõiamõldriſt eneseſt ei kuulnud ega näinud ta midagit.

See wältas kaua, kuni külaline kurdi wanamoorile kaks ehk kolm korda oma tulemise põhjust oli kõrwa sisse karjunud ja mõldri järele küsinud. Siis alles sai wanamoor aru ning wastas, et mõldri mitte kodus ei ole. Aga ka

nüid weel ei tulnud tema. Alles siis, kui külaline ootamisest juba tüdinema hakkas, tuli ta.

Nii pea kui tema läwe peale astus, jäi weske klaperdamine järsku seisma ja pühalik waikus astus tema asemele, mis juba isegi wõera waimu peale mõjus.

Wõeras tahtis rääkida, aga mölder andis temale auuliku käe liigutusega märki wait olla. Temale ei pruukinud keegi midagit rääkida, ta luges külalise tulemise põhjust juba tema näust ja kätest. Ja ta teadis inimeste lõpmataks imestuseks sagedaste palju rohkem, kui ta ülewalt sala-august kuulnud oli.

Selle tarwis oli temal esiteks palju salakuulajaid, kes temale teadusid tõiwad, siis aruldane teraw pilk, suur inimeste tundmine ja teraw mõistus otsuse tegemises.

Nõnda ütles ta wäga arwaste wiltu, ja kui seda sündis siis teadis ta niisugusel korral ikka kudas ennast wälja awitas.

Oli niisuguste kunst-tükkide läbi abiotsija tarwilikult ettewalmistatud, siis wõis päris nõidus peale hakata, mida nii pühaliku tembutustega toimetadi, et arstitawal põnewuse pärast hing kinni jäi.

Isegi siis, kui nõiamölder ainult haige inimese sõrme küüsi lõikas, neid peki tükikese sisse pistis ja seda musta kassile süia andis, ehk kui ta warguse awaldamiseks Hollandi juustu tüki peale joonekesi kriipsis mida ta inimesele andis,

et see seda kodus oma koerale süia annaks, kes siis haukumise läbi waraſt tunda pidi andma — siis tegi ta seda ikka niisuguse salaliku tembutustega, et igaüks usklikult weskelt ära läks ja wanamoorile, kes selle tarwis ukse juures ootas, mõnegi kopiku wõi rubla pihku pistis.

Kui hõmikul, peale tutwa kodukäija öö Kloostri talus, walwaja noore Seeboldi tulekut teadustas, kellele murelik Kloostritädi Kingissepa-Willemi saatjaks kaasa oli annud, sõsistas nõiamõlder oma naisele kõrwa sisse: „Tädikene läheb lõksu. Meie wahendik on mõjunud. Aga nüid ettewaatlikult, et ta jälle ära ei lipsa! Ma tahan kohe „pika Lents'i" üles otsida ja ka tema piab oma näiteosa ära õppima. Pia sina noort isandat siin, aga Kingissepa-Willem katsu ära saata. Meile ei ole kedagit kutsumata tunnistajat waja."

Enne kui külalised tuppa tuliwad, lipsas nõiamõlder tagumisest uksest wälja ning sammus lossi wareme juurde, mille warjuliste keldrites „pikk Lents" korterit oli wõtnud.

Noor metsawaht lootis kindlaste, et tema nõiamõldri juures käimisega tondi asjus selgust saab, aga tema lootus sai heaste nõrgentatud, kui ta wiimaks weske juurde jõuudis. Wanamoor oli kurdim kui enne ialgi.

Kingissepa-Willem, kes ennast küll tihti kurdiks tegi, ei näitnud mõldrimoori kuulmise

kohta sugugi kahtlust, waid kisendas temale kõrwa sisse, nii kõwaste kui ta jõuudis. Tuleb ju tihti ette, et petised endid kõige hõlpsamalt petta lasewad.

Mis wiimaks wanamoori käest kuulda saadi, oli see, et mõldrit mitte kodus ei olla, aga ta saada wististe enne lõunat tagasi tulema.

Ehk see teatus küll halw oli, pidiwad külalised siiski sellega leppima.

Otto istus akna alla ja wahtis wälja. Willem aga seisis ahju ees ja kuiwatas oma märgi riideid. Sest wäljas sadas wahetpidamata peenikest wihma. Wanamoor aga arwas järele, mill wiisil ta Kingissepa-Willemi kõige hõlpsamine majast wälja saaks ajada.

Järsku tuli temale hea mõte. Ta tõi kruusi sisse, mis märga liiwa täi oli, pani teda ahju rinna peale, otsekohe Willemi wastu, wiskas weel mõne halu puid ahju ja läks siis wälja.

Nüüd tõusis igas kohas kloppimine kuuldawaks. Kord kuuldi ühte hoopi ülewalt, kord alt, kord üheşt ehk teiseşt seinaşt.

Kingissepa-Willem silmitses kartlikult ümber. Ta waatas Seeboldi peale, aga see ei näitanud midagit kuulwat, waid kloppis rahulikult sõrmedega akna peale.

Koputamine läks kangemaks ja Willemi hirm sigis suuremaks. Ta teadis ju liig heaste, et ta nõiaweskes oli.

Korraga koputadi igast küljest, ja sellsamal silmapilgul kargas kruus ahjus tuhandeks tükiks. Palawad kruusitükid lendasiwad Kingissepa-Willemile wastu kintsa, ja nendega peaaegu ühes tuli mehine laeng palawusest sätendawat liiwa, mis kui tulega pükstest läbi põletas. Waene Willem hüppas tulise walu pärast esiteks ülespidi ja jookšis siis hüides: „Siia ei wõi ma jäeda — siin ei ole õige asi! umisjalu koju poole.

Otto oli omast mõtetest ülesse ehmatanud, ta kargas püsti ja pidi püssi kätte wõtma, aga juba tuli wanamoor sisse, kes waljuste naerdes jutustas: tema olla kruusi täie liiwa ahju pannud, et sellega oma külmi jalgu soojendada, aga seal olla kruus puruks läinud ja kuum liiw Kingissepa-Willemi peale karganud.

Nüid naeris ka Otto ja ütles: „See jutustab kodus wististe ilusaid lugusid.

Wiimaks tuli mölder koju.

Seekord ei olnud temal midagi sellest pühalikust kombest, mis ta muidu enesele wõttis, waid ta teretas „oma noort onu-poega", nagu ta teda nimetas, lihtsalt ja südamelikult. Seal juures tegi ta, nagu arwaks tema, et noor metsawaht halwa ilma pärast weskes warju otsib ja ütles: „Ma pian halwa ilma üle rõemustama, sest muidu ei oleks meie onupoja isandat mitte nii pea weskes näha saanud. Seeboldid on liiga uhked."

„Aga, naine," kisendas ta siis, „mikspärast sa meie külalist nii kaua kuiwal lased istuda? Too üks pudel weini siia, ja siis muretse meile tubli lõuna-söömaaeg!"

Noor mees läks segadusest möldri lahkuse üle punaseks ja ei mõistnud kuidagi oma asja rääkima hakata, kuni nõiamölder wiimaks küsis: „Noh, mis teeb Kloostri tädi? Ma ei ole temast mõnel aastal midagit kuulnud. Kas on ikka terwe ja „käbe" nagu ennegi? Mis?" Siis alles sai Otto jutu otsa peale ja kõneles, et ta tema käsul siin on.

„Mis?" hüüdis nõiamölder. „Kloostritädi küsib minu järele? Mina mõtlesin, et see enam ei teagi, kas mind ilmas on ehk ei."

Otto rääkis nüid, et inimesed ütelda „pikal Lentsil" Kloostri talu pärimise õigust olewat. Sellepärast olla tädi teda siia saatnud kuulama, kas ehk mölder seda asja paremine ei tea.

Mölder wastas: Lents'i ema olewat temale mõne aasta eest tagasi ühte kirja näitanud, milles seista, et Kloostri peremees oma talu Lentsile annab, aga kas see kiri weel alles on ja kas „pikk Lents" sellest ülepea midagit teab, seda ei wõiwat tema ütelda. Pikk Lents olla liiga kardetaw, kui et temaga sõprust wõida pidada. Ta ütles lõpetuseks: „Kui keegi oma õigust nõuudma ei tule, siis on ju kõige parem asja niisamati jätta."

Otto ütles, et tädi süda rahutu olla ja

tema sellepärast hea meelega asja üle selgust tahta saada. Tondist ei rääkinud ta sõnagi, ehk nõiamõlder küll temale kawalaid küsimisi ette pani.

„Kui kuidagi „pika Lentsi eneſega ſelle asja üle rääkida ſaaks," ütles wiimaks Seebold; „aga temaga ei ole wõimalik kokku ſaada, ſest et keegi tema elupaika ei tea."

„Mina ei tea ka, kus ta elab," ütles mõlder mõteldes. Ühte wiisi wõiks siiski abi leida, aga ma ei julge seda Teie suguse „studeeritud" härrale õneldagi. Teie hakkate minu üle naerma.„

„Mis nõuu see on?" küsis Otto ruttu.

„Kui ma teda nõiduse wäel siia kutsuksin," ütles mõlder naerdes. „Teie teate ju ometi, et Te' nõiamõldri juures olete."

„Oh, kui Teie teda siia saaksite — üks kõik mill kombel ütles noormees. „Aga Teie teete muidu nalja."

„Ei, ma räägin tõtt!" wastas mõlder. „Küll Te' saate näha, Teie uskmata."

Neid sõnu üteldes läks nõiamõlder kööki, tuli aga pea jälle tagasi. Ta oli omale mantli õlade peale ja turbani pähä pannud ning käes kandis ta mitmesugusid asju, nimelt leiba, soola linnasid ja uue panni.

Ta seadis panni tule peale, pani siis tema peale kolm leiwa tükki, kolm peutäit soola ja kolm peutäit linnasſid ning ütles pühalikul wiisil: „Lents! leiba, linnasſid ja soola kõrwetan siin mina, et oma liiga uhkust maha jätaksid nüid sina. See tehku kopsus, maksas, südames sull hirmust walu, et wiibimata siia ruttaksid ſa ummis-jalu. See tehku sulle kohe kanget ahastuse sundi, et kahklemata kätte arwad jõudwat surma tundi. Su luudes, lihas olgu tunda tema kange mõnu, et kuulda wõtaksid ſa minu kutsumise sõnu."

„Tule! Tule! Tule! Tule!" hüüdis ta siis läbi tungiwa healega, kus juures ta ennast iga nelja ilma kaare poole pööris. Siis hingas ta sügawaste nagu raske töö järele, ja ütles, ennast Seeboldi poole pöördes: „Ta tuleb.

Otto naeratas uskmatalt, aga ei wõinud ometi ühte

iseäralist tundmust enesest tagasi lükata. Möldri välimine nähtus ja heale kõla oliwad wäga selle ligi, et teda ära wõita.

Lõuna oli juba ammugi mööda. Teekatel porises ahjus. Wäljas sadas wihma „nagu ua warrest", ja sügisene päewake hakas õhtusse jõuudma. Seal kargas nõiamölder järsku püsti ja ütles: „Sealt tuleb „pikk Lents". Noor Seebold oli selle mõte juba ammugi maha jätnud ning sai nüid imeliku kokkujuhtumise pärast kangesteärritatud.

„Minge natukeseks siia kõrwalisse tuppa!" ütles nõiamölder. „Sealt wõite Teie sõna sõnalt kuulda, mis meie räägime, aga mina pian temaga enne ülsi rääkima ja teda Teiega kokkusaamiseks ette walmistama. Teie teate, et ta metsawahtidega hea meelega kokku ei taha puutuda."

Peaaegu liig-suur kogu, määritud ja katkise riietega, astus tuppa. Tema metslik, kolkunud nägu paistis wihmast tilkuwa wiltkübara alt wälja.

„Wõtku tühi ilma!" ütles pikk Lents tooli peale istudes, mis tema all ragises. „Ma olen nii märg, et hamma all kuiwa kohta ei ole."

Tõeste jookšis temast wett maha ja tegi poole tuba märjaks. „See ei sünni enam heaste minu wanaduse kohta," rääkis ta edasi. „Ma olekšin parem Rantseli kõrtsi jäänud istuma. Seal olin ma kuiwas tuas ja kõige paremas seltskonnas. Aga nagu wõeras wägi ajas mind siia ja just kui kange walu oli mu sisekonnas, seni kui ma wiimaks tulema hakkasin.

Ülepea tahtsin ma juba kord ennemalt sinu juurde tulla, nõiamölder. Siin on mull üks wana paberi tükk, millest ma mitte aru ei saa. Sina oled osapärast kirja uurija, katsu siis ehk saad sina temast jagu. Nii paljuke olen ma temast aru saanud, et ta meie õigusteşt Kloostri talu kohta räägib."

Mölder oli prillid nina peale pannud ja „tudeeris" kõwaste wana kirjatüki kallal.

„See kiri oli juba ennem kord minu käes," ütles ta. Sinu ema andis teda mulle lugeda. Aga kust s i n a teda kätte said!"

„See on naeruwääriline jutustada," wastas pikk Lents. Sa tead, et mina tondi luguſid ega muud ſihuke ſt tühja paljaſt ei uſu. Kui need kõik tõſi oleks, ſiis oleks wanapoiſs mind juba ammugi wiinud. Aga ma nägin paar ööd järgimööda unes: wana Klooſtri peremees tuli minu ſängi juurde ja ſoſiſtas mulle kõrwa ſiſſe et minu ema riide kappis üks paber olla, mina pidada ſelle ära wõtma ja tegema, et tema hauas ükskord rahu ſaaks. Ülesſe ärkades naerſin ma ſelle üle. Aga kui ſee lugu juba kolmat korda ſündis, mõtleſin mina, waatan õige kord järele; ja tõeste, ſee wana paber oli ſeal. — Nüid ütle, mis ma temaga peale pian hakkama? Sina olewat ju ümberkauda kõige targem mees."

„Selle üle ei wõi ma mingit wastuſt anda," wastas nõiamõlder, „aga küſi ſeda noort härrat oma ſelja taga ſee annab ſulle wastuſt!"

Noor metſawaht oli omas ärituſes nende juttude üle kamriſt wälja, keſk tuba tulnud. Ta wõttis oma tuleku üle kohkunuks tegewa Lentſi käeſt paberi, et ſeda lugeda ja proowida.

See oli määrdinud kollatanud paberi tükk, mis kusgil raamatuſt näitis wäljakistud olewat, ja kuhu peaaegu aruſaamata kirjaga oli kirjutatud, et Klooſtri peremees oma talu Lentſile annab. Allkiri nähti õige olewat. Seebold oli mitut niiſuguſt Klooſtri peremehe allkirja näinud.

Nõiamõlder waatas naeratades noore mehe peale ja ütles: „Kohtu ees ei maksa ſee kirjatükk midagi. Tema päraſt wõib Teie wanatädi rahuliſte magada. Surnud piakſiwad iſe tunnistuſeks üles tõusma, muidu ei uſu ſeda keegi."

Noor Seebold oli wäga kahwatuks jäänud ja ütles: „Kes teab, kas ſurnud juba tunnistuſeks ülestõusnud ei olegi? Minu wanatädi on wiirastuſi näinud."

Nõiamõlder heitis wõidu-rõemuliſe pilgu „pika Lents'i" peale.

„Andke ſee kiri minule ühes," ütles Otto natukeſe aja päraſt. „Ma tahan teda wanatädile näidata!"

Pikk Lents lubas. Ta ei näinud mitte nõiamõldri keelawat pilku. Seebold pistis kirja taskusse.

Nõiamõlder oli oma seltsimehe rumala teu üle nii wihane, et ta peaaegu noore mehe kuuldes „prakſuma“ oleks hakkanud. Ometi jõuudis ta ennast weel õigel ajal taltsutada. Aga kui Otto wälja läks ilma waatama, pahwatas ta:

„Jgawene lammapea! Kas ſa oma rumala tembuga terwe plaani jälle hukka tahad aiada? Sellel paberil on ükſi ſiis wäärtuſt, kui ta meie käes on. Temaga wõime ainult poiſikeſi ja wanu naiſi hirmutada ja neid ülekaela toimetustele kihutada; aga juhtub ta mõne teiſe, näituſeks tohter Tugi näppu, ſiis ei maksa ta midagit. Kiri piab, ükskõik mill kombel, jälle tagaſi wõetud ſaama. Aga ſina pia omad käed rahu.“

Teine ei wastanud midagit, oſalt oma ſüi tundmiſe, oſalt ſelle pärast, et noormees wäljast tagaſi tuli.

Otto tahtis minema hakata. Widewik oli juba käes ja tema pidi ruttama, ſeſt et ta teed ei tunnud. Aga nõiamõlder ſeiſis kõigeſt wäest ſelle wastu.

„Kas Teie arwate, et ma Teid minna laſen?“ ütles ta. See oleks mull ſiis küll ilus tegu, kui ma niiſuguſe ilmaga, kus hea peremees koeragi ulu alt wälja ei aja, ſugulaſe öö ajal metſa kihutakſin. Nii weike, kui weske ka on, öö-korterit wõib temas ikka leida.“

„Mina pian minema,“ wastas noormees kindlaste. Eile alles on metſawaht maha lastud, ja kui mina nüüd ööſeks koduſt ära jäen, wõib täbi karta, et minule ſeeſama lugu on juhtunud.“

Pikk Lents rüipas ruttu ſuure klaaſi täie põletatud wiina ära, mis tema ees laua peal oli, ja wahtis wihaſelt eneſe ette.

„Siis jäege ometi!“ ütles mõlder, kui noormees oma püſſi ja mütſi wõttis. „Kui Teie mitte heaga ei jäe, ſiis pian ma oma nõiduſe kunsti appi wõtma ja ſelle läbi Teid ſiia lauſuma.“

„Tehke ſeda ometi!“ ütles Seebold naerdes.

„Hea küll!“ wastas nõiamölder. „Ma laſen Teid nüid minna, aga poole tunni päraſt olete jälle ſiin tagaſi.“

„Siis pean ma küll waatama, mis kell praegu on,“ pilkas metſawaht.

Lühikeſe jumalaga jätmiſe järele astus ta kange wihma kätte õuue ja ſammus rutuste edaſi. Seal juures ei pannud tema tähelegi kudas temale wihaſelt järele waadati, ja kudas nõiamölder pilkawalt waljuste naeris, kui ta teda eſimeſt jalgrada, mööda mis oruſt ülesſe läks, minewat nägi.

Päris külade tee läks kakskümmend ſammu kaugemalt. Eſimene rada käis ümber Nõiaweske päralt olewa heinamaa tükikeſe ja tuli weikeſe ringi järele teiſelt poolt küljeſt jälle weske juurde tagaſi.

Nõnda jõudis ka Otto poole tunni päraſt jälle weske juurde tagaſi. Ta ei ſaanud ſelleſt eſiteks aru, ſeſt et ka päris tee ühe weske juureſt läbi läks. Ta pani ainult imeks, et nii ruttu juba pool teed käidud on. Seal kuulis ta nõiamõldrit hüidwat: „Tulge ſiſſe, onupoeg! Taldrek on Teie jauks juba walmis, wana eit tegi Teile aſeme ka walmis. Teie näete nüid, et Te' mitte ära ei ſaa minna, kui mina ſeda ei taha!“

Otto istus terwe õhtu tuſaſelt ja waikſelt, ehk küll mölder iſeäranis jutukas oli. Ta jäi wara nniſeks, mis wiſt unerohu ſüi oli, mida mölder temale ſalaja weini ſekka pani. Teda juhatadi ülesſe tuppa. Waewalt oli noormees ſängi heitnud, kui ta kohe magama jäi. Keskõö wõis mööda olla, ſeal kohkus magaja järsku uneſt ülesſe ja kuulatas imelikku healt, mis teda oli äratanud.

Nüid kiſendas ſee heal jälle:

„Mina toon oma paberi iſe ära ja teen tema ſeal juures külmaks, nagu ma noore Klooſtri peremehe ja metſawahi külmaks tegin. Kõik, mis minu ja Klooſtri talu wahel on, piab kaduma, nii tõeste kui ma Lents olen.“

See oli „pikk Lents“, kes kui pöörane mäſſas ja keda nõiamölder asjata püidis taltſutada.

Seebold oli ühe kargamisega sängist wäljas ja otsis kaitseriista; et see ähwardus tema kohta käis, seda märkas ta silmapilgul, ehk tema küll unine oli.

Kuule, nüüd rääkis ka nõiamölder, aga need oliwad noore mehe kohta waigistawad sõnad.

„Mina ei salli," ütles nõiamölder, „mõrtsuka tööd omas majas. Metsawahi lugu wõib isegi küllalt kibedaks minna."

„Mina selleſt ei hooli," kisendas Lents. „Mina otsin oma õiguſt!"

„Õiguſt?" hüüdis nõiamölder pilkawalt naerdes. „Ma tahan sulle ütelda, mis sinu õigus on.

Waata, sinu isa oli niisamasugune joodik nagu sinagi. Tema oli Klooſtri wanaperemehe wastu protsessi kaotanud ja istus Rantseleri kõrtsis meelt jahutamas. Ta seltsimehed pilkasiwad teda. Siis sai tema süda täis ja ta ütles: „Teie piate weel nägema, kudas ma Klooſtri peremehega ümber käin. Kui ma tahan, piab ta weel täna ööse oma talu minule lubama."

Teised waidlesiwad wastu. Weeti kihla. Sinu isa kiskus laua peal wedelewa lauluraamatu seest esimese walge lehe wälja, kirjutas talu kinkimise senna peale ja ütles: „Klooſtri peremees kirjutab täna ööse nime siia alla, ehk ta on homme surnud."

Teised naersiwad selle üle ja pidasiwad seda naljaks. Aga sinu isal oli see tõe asi. Tema teadis omast isast, kes enne klooſtris oli elanud, ühte salateed, mida sina ka tead, mida aga Klooſtri peremees ise ei teadnud. Seda mööda läks tema ja seisis järsku magaja Klooſtri-peremehe woodi ees. Perenaine keetis sellel ööl köökis pirni sahwti. Sinu isa toppis Klooſtri peremehele rätiku suu ette, et ta karjuda ei saanud ja peksis teda koledal kombel. Siis pani ta kirja tema ette ja sundis teda allakirjutama, mis see häda sunnilka tegi. Selle peale tuli perenaine, kes midagit kahtlast oli kuulnud, sisse ja sinu isa põgenes sala teed mööda ära. Oma

joomawendade juurde ei saanud ta enam tagasi, sest ta kukkus sellel ööl rängaste ja suri kahe päewa pärast ära.

Waata, Lents, see palju räägitud „Lentside õigus“ Kloostri talu kohta ei ole muud midagit kui sinu isa kuritöö, ja muud midagit ei ole ka see saladus, mida Kloostri wana peremees ühes hauda wõttis ja mis Kloostritädile weel tänagi hirmu teeb.“

Ülewal tuas kuulataja nägu hiilgas selle seletuse juures. Nüüd oliwad ju kõik mõistatused seletatud, mis nii raskeste wana-tädi hinge peale oliwad rõhunud, ja mis isegi tema noort waimu köitma kippusiwad.

„On ometi hea, et ma nõiamõldri juurde tulin,“ sosistas ta.

All rääkis aga nõiamõlder edasi: „Et see lugu tõsi on, wõib sulle „Rantseleri kõrtsi“ wanamees jutustada. Tema on seal juures olnud. Seal on ka lauluraamat. Wäljakistud leht sünnib karwa pealt. Ma ise olen proowinud. Kas sa nüüd weel oma õiguse peale uhkeldad? Mis?“ hirwitas nõiamõlder.

„Siis on see sinu süi, et ma ilmasüüta werd olen walanud,“ kisendas Lents hirmsas wihas. „Minule jäi isast hea talu omaduseks ja ma oleks auusat elu wõinud elada; aga sina oma kawala keelega eksitasid mind kurjale teele. Seal juures panid sa minu waranduse oma kawalusega nahka. Sinu läbi olen ma nüüd see, mis ma olen; sa inimese näuline metsaline!“

Seebold kuulis rasket asja wastu seina lendawat. Nõiamõldri külge ei olnud see puutunud; sest ta naeris pilkawalt.

Nüüd aga näitis üleüldine wõitlus pika Lentsi wastu algawat. Mõldrile oliwad naine, pojad ja õpipoisid appi tulnud. Koledat heitlemist, ähkimist ja müdinat oli kuulda, selle peale tume mütsakas, nagu oleks keegi raskeste kukkunud; siis jäi kõik waikseks.

Noorel mehel hakkas hirm. Ta tahtis parajaste alla minna, waatama mis seal on, kui ta kuulis, et tema tua uks tasakeste riiwi pandi.

Seda tegi nõiamõlder. Tema oli üles läinud, et salajalt waadata, kas külaline magab või kuulatab ta. Surnukahwatult läks ta trepist alla.

„Tema on kõik kuulnud," pomises ta iseeneses. „Elusalt ei pia see poiss mitte Wisperilt ära minema."

VI.

Sellsamal homikul, kui noor Seebold nõiaweske juurde oli läinud, oli ülem-metsawaht politsei ametniku ja mõne puuraiuja saadetusel sinna kohta metsa läinud, kus metsawaht haawatud oli saanud. Ei olnud aga midagit leitud, peale kitsa jalajälje, mille kohta üks puuraiuja tõendas, et see tõeste „pika Lentsi" oma saab olema. Tema olla selle kingasid näinud.

Ülem-metsawahi peale tungimisel oli paranemata metsaloomade warga enese ülesse otsimise ametisse hakatud, aga see waew oli asjata. — Hirmsaste pahandates oli ülem-metsawaht koju läinud.

Õhtu istus terwe seltskond nukralt koos, üksnes kaupmees oli lustilik ja jutustas naljatusi, mis ta wiimsest ajalehe numrist oli lugenud, nagu oleks need temal enesel Taga-indias või Eskimoode seas sündinud, ning apteekri abiline õerus käsSa ja ütles: „Hea! wäga hea! ülikena!"

Waewalt oli tohter kloostrile tulnud, kui perenaine teda mõneks silmapilguks oma tuppa laskis kutsuda.

Tema teadis, et tohter läbi hea mees on, ja sellepärast usaldas ta temale kõik seda, mis ta enne Ottole oli jutustanud.

„Sa armas aeg!" hüüdis tohter, „missuguséd luod! See on ju täielik salaseltskond, mis meie silmade all oma mängu mängib, ja meie ei aima sellest midagit. Miks ei rääkinud Teie sellest ennemalt? Kas Teie teate ka, et Teie suures hädaohus olite, et Teie julge ja kõige peale walmis kelmide küüsis olete? Aga nüüd olge rahul! Mina tahan Teie heaks töötada. Neile

kõlwatumatele jälge peale tulemine on tõeste auu asi. Kõige pealt aga jätke see rumal, lapselik tontide kartus maha! Aga nüid pian ma minema. Mull on juba mõte walmis. Ma tulen pea tagasi, et Teile rohkem teatada."

Minnes raputas ta weel pead, iseeneses ümisedes: „Tuhatnelja, missugused luod!"

Kui ta nurkakamrisse tagasi tuli, istus ta waitolles ahju suu ette ja silmitses oma terawa pilguga apteekert.

Siis pööris ta, ilma apteekert silmist laskmata, ülemmetsawahi poole ja ütles: „Ülem-metsawaht, Teie higistasite täna ilmaaegu metsa mööda über jookstes ja mõrtsukate jälgi otsides. Mina arwan Teid jälgedele juhatada wõiwat, ilma et meie kaugelt pruugiksime otsida.

Minult on nimelt see kindel arwamine, et nüidsel ajal enam prohwetisid ei ole, wähemalt mitte apteekrite seas, ja kes midagit ettekuulutab, mis pärast karwa pealt nõnda sünnib, see on harilikult ise selles asjas kaasa tegija.

Apteekri härra, Teie ütlesite meile eile metsawahi haawamist ja surma ja niisamati kloostritädi surma ette; ettekuulutus on osalt täide läinud, mõlemate elud on hädaohus, ja ei tea praegu mitte mis saab. Nüid saate Teie küll nii lahke olema ja meile ütlema, kust Teie seda kõik teate. Ma annan Teile kaks teed: kas Teie tunnistate meile kõik awalikult ära, ehk küsib kohus Teie käest. Et sellel õigus küsida on, saate Teie oma karwapealse ettekulutustega küllalt aru."

Apteeker oli kahwatanud kui surnu, nii oli ehmatus teda tabanud. Ta wärises kõigest kehast, aga ei lausunud sõnagi.

Tohter sai wihaseks: „Kas Teie räägite," hüidis ta, „ehk ma ratsutan täna öösel weel kohtuniku juurde, ja homme wiiakse Teid ahelas ära."

Nüid alles tunnistas apteeker: „Kaardi-Liina ütles mulle."

„Oo, wõi Kaardi-Liina ütles?" sõnus tohter wenitades. „Sellega olete Teie siis salaühenduses."

„Ei mitte salaühenduses," wastas apteeker. „Tema

luges seda kaartidest. Ma lasksin kaartidega katsuda, kes pea surewad."

See lugu oli esialguse põnewuse järele nii weider, et kõik waljuste naerma hakkasiwad ja sugugi hinge tagasi ei tahtnud saada.

„Ja see nimetab ennast priiwaimuliseks ja toob oma tarkuse kaardipanija käest," pajatas tohter ning naeris uueste. Siis aga, tõsiseks saades, küsis ta: „Ja muud ühendust ei ole Teil Kaardi-Liinaga?"

„Ei koguni," wastas apteeker pühalikult, „nii tõeste kui Jumal elab."

„Hea!" ütles tohter. „Ma mõtlen, et teised härrad mitte apteekri wiisi ei arwa, et metsawahi haawamisest või klooſtritädi haigusest midagit kaartides seisab. Kui Kaardi-Liina seda ette kuulutab, siis piab ta waiblemata teadma, et nende wastu midagit ette on wõetud, ehk ta on ise selles ettewõttes osaline.

Niipalju näen ma nüüd selgeste: Seltskond õppinud kelmisid on kokku heitnud, et mõnda kuritööd korda saata. Ma arwan, et mull wõimalik on ka nende eesmärki nimetada. Selle häbemata julguse üle piab tõeske imestama. Nendel on nõuu meie armsa klooſtritädi ja tema pärijate käest klooſtritalu ära röowida."

„Kas tõeste?" „See ei wõi tõsi olla," hüidsiwad imestanud külalised.

„Ma wõin Teile seda tõendada, minu härrad. Osalt tehakse selle tarwis wägiwallaga, osalt kodukäijate hirmuga tööd. Kahjuks ei tea ma tegewaid inimesi weel mitte ja ei tea ka kudas ehk kuhu need tegewuse paelad kokku jookſewad, ehk ma küll natukese aimata wõin. Kõige pealt on see mulle rõemuks, et apteeker selleſt ei teades, ega teadmata osa ei ole wõtnud. Sellewastu on ta meid õige jälgede peale wiinud. Selleſt jäljeſt Kaardi-Liinaga peab kinni hoitud saama. Aga tunnistage, minu härrad, kas ei pia Teie mitte ütlema, et ma tubli jälgede leidja olen?"

Ülem-metsawaht hüüdis: „Täieste, doktori härra. Mina kummardan ja wõtan oma mütsi maha. Kui ma täna mööda metsa ümberjookſin ja jälga otſiſin, ei wõi-nud ma ſugugi mõtelda, et ſee jälg mulle nii ilma otſi-mata, wiina klaaſi juures wastu tuuakſe."

Aga ma palun Teid, härrad," ütles tohter. „Mitte üks ſõna kõigeſt ſelleſt ei tohi ſiit tuaſt wälja minna. Meie wõime kelmiſid ainult ootamata peale langemiſega awalikuks teha.

Mina teatan teile ſelle eeſt truuiſte kõiki oma kange-laſe teguſid. Näituſeks wõin ma tänaſe öö kohta järg-miſe programmi anda: Mina teen täna ööſe ühe waimu, les juba kahekümne aasta eeſt ümber uitis ja nüid uueſte jälle ümberrändab, nõnda ſiis kardetawa ja kangekaelſe waimn, taltſaks ja kahjutuks."

„Kas tohin mina ſelleſt kangelaſe toimetuſeſt oſa wõtta?" küſis ülem-metſawaht. „Nüidſe aja waimud kannawad ſagedaſte nuge ja rewolwriſid kaaſas."

„Ma loodan üksi walmis ſaama," wastas tohter. „Waim wõiks tulemata jäeda, kui ta aru ſaab, et teda püida tahetakſe. Aga wõib küll olla, et ma weel täna ööſe Teie abi tarwitan. Ma wõin ſiis Teie peale loota?"

„Täieste!" ütles ülem-metſawaht.

Nüid tuli iuſtiline tuju ſeltskonda. Apteeker pidi ſellega rahul olema, et teda tubliſte nokiti. Omas ſüdame hädas jõi ta ennaſt kaunis joobnuks ja naljatas nüid iſe teiſtega ühes. Aga ettekuulutama ei hakkanud ta elu ajal enam.

Enne kui ſeltskond kooſt ära lahkus, oli tohter Klooſtritädi juurde läinud ja temale ütelnud: „Ma lähen nüid weel kord haiged metſawahti waatama, ſiis tulen ma ſiia tagaſi. Ma tahan Teiega tondi tulekut ära oodata. Aga minu tagaſi tulekut ei pia majas keegi aimama, iſegi luurija Kadri, Kaardi-Liina tütar mitte. Teie ſaate mulle ſeda head tegema, et ſiis, kui täieſte teate, et kõik inimeſed magama on läinud, ukſe lahti teete, et ma nägemata Teie kamriſſe wõin tulla."

„Oh, kui ometi Otto juba tagasi oleks!“ õhkas perenaine.

„Enne üks, päraſt teine, auustatud sõber,“ ütles tohter. „Teie teate, et Otto mulle südame külge on kaswanud. Kui ma ka nüid küll juba wanapoiss olen ei ole ma ometigi unustada wõinud, et minul kord nõuu oli tema ema oma prouaks teha. Sellepäraſt on poiss mulle peaaegu nagu oma poeg. Mina ei saa teda mitte mõtteſt laſkma. Aga teine aſi on praegu hädaliſem. Jällenägemiſeni siis! Ma loodan Teie peale, Klooſtritädi.“

Tunni aja päraſt tuli tohter taſa ja ettewaatlikult tagasi. Ta istus, ainult käega näitamiſe läbi rääkides, woodi eeskatte taha, kuſt teda tuttawaſſe nurka mitte ära ei wõidud näha. Perenaine istus, nagu minewal õõlgi, laua ääres tooli peal.

Waene naine oleks hea meelega oma mureſt rasket südant wana sõbra ette wälja puistanud. Seſt temal oli Otto päraſt hirm, kes weel mitte tagasi ei olnud tulnud. Aga kui ta suud lahti tahtis teha, näitas tohter et ta wait piab olema. Wiimaks uinus ta magama. Wäljas kohiſes wihm nii ühetooniliſelt, tuli põles ahjus nii praginal. Tuas walitſes muidu waikus. See kõik oli niiwäga und peale meelitaw. Aga tohter hoidis ennaſt ärkwal ja wahtis terawaste nurka.

Kuula! ſeal liigutas keegi.

Ei olnud küll weel mitte waimude käimiſe aeg, aga waim tahtis wististe magama minna ja mõtles ſellepäraſt waremalt ära käia.

Jälle koperdas Klooſtri wana peremees, nagu ta elus oli, nurgaſt wälja ſammus taſakeste astudes ja perenaiſe peale waadates, tule juurde, et ſeda ära puhuda.

Tohtri ſeal olekuſt ei aimanud waim midagit. Aga kui ta ennaſt tule üle tahtis kummardada, wõttis tohtri tugew käſi teda kukla pealt kinni ja müristaw heal hüüdis: „Paigal!“

Waim wäriſes ja wabiſes tohtri käes nagu haawa

leht ning ehmatuse kisa kõlas tema suust, mis heale järele naesterahwa huultelt näitis tulewat.

„Oled sa ometi kord meie käes, linnuke!“ õiskas tohter. „Aga nüid roni ka pettuse tupest wälja.“

Ta kiskus waimul tanu peast ja pika nina näust, ning ütles siis ülesärkanud perenaisele: „Waadake nüid seda tonti kord ligemalt, wõib olla ehk tunnete teda!“

„Jumal taewas, see on ju Kadri!“ hüüdis imestanud perenaine. Ta wõttis ümardaja õlast kinni, raputas teda ja kisendas: „Sa wilets, kõlbmata loom! Kas see on kõigi nende heategude palk, mis ma sinule ja su emale olen teinud, et teie mind wana naesterahwast tondiks käimisega surnuks tahate hirmutada? Kudas tulite teie selle mõtte peale, et niisuguseid tempa hakkasite tegema?“

„Kadri,“ ütles tohter, „ma nõuan sinu käest tõsist wastust! Ütle mulle, kes on teid ära ostnud? Otsekohene tunnistus wõib teid peasta, aga waletamine teeb teie lugu halwemaks.“

Kadri ei wastanud. Ta pigistas huuled weel kõwemine kokku.

„Hea!“ ütles tohter, „sa ei taha kõnelda. Siis ei taha ka mina armu heita! Nõnda, nagu ta siin on piab tema nüid kinni köidetud ja kaherattaga wankri peal kohtu ette saama wiidud. Tema ema piab kohe kinni wõetud saama, sest ta seisab metsawahi mõrtsukaga ühenduses ja kes teab, Kloostri tädi, kes Teiegi meest on tapnud.“

Nüid tuli tondi tegijale hirm peale. Ta hüüdis järsku: „Ma tahan tunnistada. Meie oleme ilmasüüta. Nõiamölder hirmutas meid seni ja pakkus raha, kuni meie nõuusse heitsime.“

„Arwasime juba,“ ütles tohter. Ja tema õpetas teile, kudas teha, eks ole tõsi? Ja, jah, ma tean nüid kõik. Kahekümne aasta eest mängis sinu ema sedasama näiteosa, mis sina nüid mängid. Aga kes juhatas teile

seda ilusat teed siia kamrisse? Wististe „pikk Lents?"

Kadri nikutas peaga.

„Näed, ma tean kõik, „Lentsid" oliwad kloostri majadega tuttawad. Aga nüid näita mulle ka seda teed!"

Nad läksiwad kõik nurka. Seal käis tükk põrandat wedru läbi lahti, kust trep alla läks.

„See on ju koguni kena," ütles tohter, „ja siin on ka su waimu tuli, mu talleke. Aga ütle, kuhu see tee lõpeb?"

„Aias, abti (kloostri ülema) Sewerinus'e mälestuse samma juures," wastas tüdruk.

„Teine kord uurime seda teed paremine järele," ütles tohter. „Nüid ei ole aega. Perenaine, pange Kadri oma tuppa kinni, ja ärge laske teda mingisuguse tingimisega wälja. Ma pean kord Otto järele waatama, ta jäeb tõeste liiga kauaks wälja."

Tohter ruttas kiire sammudega küla poole. Ülemmetsawahi maja juures jäi ta seisma ja koputas, mis peale kohe lahti tehti.

Kell löi parajaste kesköök, kui tohtri ja ülem-metsawahi tugewad kogud, kõwaste mantlite sisse mähitult, uksest wälja astusiwad, kus ülem-metsawahi emand tuld näitas, ja nüid usinaste Wisperi metsa poole töttasiwad kus juures tohter Kloostris sündinud uudist kõneles.

Meie ruttame lugejaga neile nõiaweske juurde ette.

Nõiamölder oli, sest et ta nooremehe ülesandmist kartis, kindlaste ettewõtnud, teda ühe ehk teise wiisi peal ilmast wälja saata.

Onneks ei olnud nõiamöldri loomus mitte niisugune et ta suisa tapma oleks läinud. Tema laskis ennemalt teisi, ehk weel parem, juhtumisi oma eest töötada. Aga kes pidi seekord tema eest platsi astuma? „Pikk Lents," kes muidu tema truu teener olnud, oli nüid esimest korda tema wastu waenulist olekut näitnud. Teda ei wõinud usalda. Ei wõinud ka teada, missuguses tujus ta sai olema, kui ta omast surma-sarnasest unest oleks ärkanud,

mille sisse tema põrandalle kukkumise järele oli jäenud. Oma poegasid ei tahtnud nõiamölder mitte lausa mõrtsukateks teha, ehk küll toored jõmpsikad, kes ammugi metsa loomade warguse ametit pidasiwad, hea meelega noore metsawahi maha oleksiwad lasknud.

Kõige parem oli, kui temale õnnetus juhtus; aga kudas?

Mõldri kawal pea leidis warsti nõu.

Ülemise tua ainukese akna all, kus Seebold sees oli weerles wesiratas. Niikaua kui see käis, ei wõinud noormees põgenemise peale mõteldagi. Seda oli nõiamölder kohe arwanud, kui ta kambri ukse riiwi pani. Sellepärast ei olnud ta ka akna alla wahti pannud, ehk see küll maja tagapool küljes seisis.

Nüüd mõtles mölder aga teisiti. Noormees pidi just põgenema, ja see põgenemine pidi temale hukatuseks olema. Kui weske seisma pandi, siis pidi ju Otto üle wesiratta ära katsuma põgeneda; niisugusel järjel polnud muud teha, kui weske jälle käima panna — ja ratas ning weewoog oleksiwad soowitud õnnetuse sünnitanud.

Nõiamölder andis sellepärast poistele käsu, wesket seisma jätta, ise aga wahti pidada ja niipea, kui noortmeest ratta peal näha oleks, weske jälle jooksma panna.

Waewalt oli mölder käsud wälja jaganud ja tuppa tagasi tulnud, kui waljuste ukse peale koputati. Ta tahtis kutsumata külalistega läbi akna kõnelema hakata, kui uks mis mitte wäga kõwaste kinni ei olnud, lahti läks ja wõerad sisse astusiwad.

Oma suureks ehmatuseks tundis nõiamölder sisseastujat tohtrit ja ülem-metsawahti, keda tema praegusel sikmapilgul mõlemaid kus seda ja teist oleks soowinud.

„Kus on noor Seebold, nõiamölder?“ hüüdis tohter ilma pikema sissejuhatuseta oma wägewa healega, nõnda et see heal terwest majast läbi kostis.

„Ta oli siin,“ wabandas nõiamölder, „aga ta läks juba ammugi ära.“

„So, kelle see jahipüss siis on, mis siin seina peal rippub?“ küsis tohter.

„Ja kes on siis see, kes siin magab?“ küsis ülemmetsawaht. „Kas see ei ole mitte „pikk Lents“? Kas Teie niisuguste meestega ka ühenduses olete?“

Tohter, kellele „pika Lentsi“ seal oleku läbi kartus südamesse tõusis, pani mõldrile laetud püstuli otsa wastu rindu ja kisendas: „Nõiamõlder, ma nõuan Teitelt noort Seeboldi.“

„Mina ei tea,“ kogeldas mõlder, „kus tema on.“

Seal kisti uks lahti ja Seebold tormas sisse, hüides: „Mina olen siin, doktor. Ma peastsin ise ennast wangist, ehk tee küll natuke kaelamurdja oli, sest see käis üle wesiratta.“

Nõiamõldri pojad oliwad, tohtri kisendamise läbi rahutumaks jäädes, weske parajal silmapilgul käima panemata jätnud ja nõnda oli kergejalgsel ning osawal noorel mehel julge põgenemine õnneks läinud.

Weel ilmaski ei olnud osaw nõiamõlder niisuguses kohmetuses olnud kui nüid. Ta ei mõistnud enam midagit ütelda.

„Nõiamõlder,“ ütles tohter, „mina mõtlen et Teie aeg siin möödas on. Ta läheb lõpule. Kas Teie ise ei saa seda aru? Kõige parem oleks, kui Teie omad arstirohud ja nõiduse raamatud kokku wõtaksite ja Ameerika maale rändaksite. Seal mõistetakse Teie sarnaseid inimesi paremine ausstada. Seal saawad nad ....

Teie teate ju — (ta tegi käega poomise märki) kõrgemasse seisusesse upitatud.“

Nõiamõlder oleks wiha pärast lõhki läinud, aga ta ei julgenud midagit ütelda.

„Otto, wõta oma püss!“ ütles tohter. „Ja siis edasi! Mull on siin õhk wäga umbne. Ka oodetakse sind kodus igatsewalt.“

Nüid wõib Kloostritädi rõemu mõtelda, kui ta juba kadunuks arwatud noortmeest walge hakatusel õue nägi

ſammuwat. Tohter kuulutas endi tulemiſt juba kaugelt walju hurraga, nõnda et kloofiris kõik ukſe ja aknate peale jookſiwad.

Kohwi lauas kiitles tohter: „Mina tegin ühe kardetawa waimu, kes juba kakskümmend aastat inimeſi hirmutas ja neile kahju tegi, taltſaks ja kahjutamaks. Ja weel enam, mina wõitleſin wägewa tuuslariga ja peaſtſin ſelle noore printſi tema nõialoſſiſt ära, mis magawaiſt hiiglaſteſt ja kollideſt kubiſes. Ütelge, miſſugune wana wõi uue aja ritter wõib ennaſt minu kõrwa ſeada?"

„Mina arwan," ütles noor Seebold naerdes, „ennaſt weel ſuuremaid teguſid olewat teinud. Mina olen ükſipäini ſellesſe nõialoſſi ſiſſe tunginud, kuna minu kaaſaline arglikult punuma pistis, ja olen ſelle kardetawa tuuslari käeſt tema kõige parema ſaladuſe wälja „urgitſenud"; mina olen kõige kangemad nõiduſed puruks katkeſtanud ja ennaſt kõige ſuuremaſt hädaohuſt kaelamurdwal teel peaſtnud." Ta wiskas Lentſi kirja lauа peale ja ütles: „Siin on kõige nende mõiſtatuſte wõti, mis juba aastate kaupa ſelle maja peal rõhuſiwad."

Ning nüüd jutuſtas tema nõiamõldri ja pika Lentſi ſeletuſi, mida ta ülewal tuas oli kuulnud. Wiimaks hüüdis ta:

„Nüüd ütelge, kes on ſuuremat ja julgemat tööd teinud?" Tehke otſuſt!"

„Ei!" hüüdis tohter wahele, „mingiſuguſt otſuſt. Ma näen, Otto, ſa oled minu tubli kannupoiſs. „Ma lõõn ſind warſſi ritteriks."

Õhtu oliwad nurgakamris kõik rõemu tujul. Kloofritädi tõi kõige paremat weini ja walas iſe klaaſidesſe, mispäraſt tohter ka ſeda päewa tähtraamatus punaſeks tahtis märkida.

Senikaua aga, kui kloofritalus lustimängu mängiti, ſai Wisperi orus kohutaw kurbmäng etendatud.

Nõiamõlder oli päraſt külaliſte äraminekut weel tüki aega tooli peal iſtunud ja oma halwa ſeiſukorra üle

järele mõtelnud. Siis oli ta sinnasamasse magama uinunud. Ta magas kõwaste ja sügawaste, ehk tema seisukord küll halb oli.

Homik jõuudis kätte. Sellega ärkas ka „pikk Lents". Ta ei teadnud hakatuses õiete, kus ta oli. Alles aega mööda tuli see temale meelde. Seal juures ärkas temale ka mälestusesse, et see mees, kes seal tooli peal istus, teda nii sügawasse oli langetanud. Tema oli teda mõrtsukaks teinud, oli talt auusust, elu ja õnsust riisunud.

Wihasooned paisusiwad temal kohutawalt ülesse. Ta oli werejanulise metsalise sarnane, kes oma saagi peale kargab.

Nõnda tõusis ta püsti.

Tal ei olnud muud sõjariista kui oma raudsed käed. Aga need pigistasid tema nagu kruuwidega nõiamõldri kaela ümber, et appihüie ega hinge tõmbamine enam läbi ei peasnud. Selle nägu läks siniseks, silmad läksiwad punni, keel lõmpsis õhu järele . . .

Kõik oli mööbas, nõiamõldre raske keha kukkus mürisedes põrandalle.

Pikk Lents aga, kolmekordne mõrtsukas, läks wälja ja riputas ennast kõige ligema kuuse oksa.

Selleest saadik on palju aastaid mööda läinud, aga nendest inimestest, keda meie jutu sees tundma oleme õppinud, ei ole weel kedagi surnud, ka metsawaht ja tema laps mitte, kes apteekre ettekuulutusest ja Kaardi-Liina kaardi-tarkusest hoolimata peagi terweks saiwad. Nad elasiwad kõik heaste ja õnnelikult. Sellewastu on aga Kaardi-Liina ise ja tema tütar kibedat eluõpetust maista saanud.

Igas kohas ei ole nendega mitte nii õrnalt ümberkäidud, nagu kloostritädi tegi, kes neile raha andis, et nad kohtu karistuse eest ära wõisiwad põgeneda. Nad

läksiwad kaugelle suurde linna ja hakkasiwad jälle rahwast petma, aga seal wõeti nad kinni ja pandi mitmeks aastaks sunduse wangitöösse.

Kloostritädi elab nüid üsna priskeste. Ei ole kuskil suuremat ebausu waenlast, kui tema. Ta wõitleb kõigest jõuust selle wastu. „Uskuge Jumalat, aga mitte tontisid," on tema alaline sõna.

Noore Seeboldi isa on ennast ametist lahti wõtnud ja saab nüid armuleiba. Ta asus kloostri ligidalle külasse elama.

Otto, kes põllutööd elu ülesandeks on teinud, saab wanatädist ühtepuhku sunnitud, et ta naise wõtaks ja peremehe ametit pidama hakkas, aga tema ei ole siiasaadik kumbagit teinud ja on ikka alles lootuserikas kosjakandidaat.

Nurgakamri seltskonnas ei ole mingit muudatust ette tulnud. Tohter on oma sõnadega ikka niisama osaw, aga ka ikka niisama hea tööle walmis nagu ennegi. Ülem-metsawaht on wanas Seeboldis omale wastase saanud ja tihti waidlewad nad teiste suureks rõemuks jahilugude peale.

Apteeker on Darwini õpetuse poole hoidjaks saanud ja tõendab, et inimesed ahwidest olla siginud, milles tohter temale, mis apteekri enese kohta puutub, õigust annab, muidu aga wastu waidleb.

Apteekri abiline lehkab ikka weel roosiõlist, õerub käsja ja hüiab: „Hea! wäga hea! ülikena!"

Kaupmees on Põhja telegrahwi Seltsi läbi nii segaseks läinud, et ta usub, tema olla ka juba põhja pooli juures olnud, kust tohter teda ühtepuhku tagasi tahab tuua.

Ülepea on see ikka alles wana lõbus seltskond, kelle hulkas minagi alati hea meelega olin.

Kui keegi, lugejatest, juhtumise kombel „Kloostritädi" juurde Kloostri talusse juhtub, siis palun teda härradele minu poolest palju tuhat terwisid wiia.

Uued raamatud.

Wändra jutumees. Kümme õpetlikku muistejuttu. Kaunis paks raamat. Hind 20 kop.

Wali äiataat. Põnew ja imelik perekonna lugu, mis armas ja õpetlik on lugeda. Hind 20 kop.

Aadressid ja Proowi-kirjad. Õpetus, kudas adressisid ja kõiksuguseid kirju tuleb kirjutada. Paks raamat. Hind 20 kop.

Hind 15 kop.